

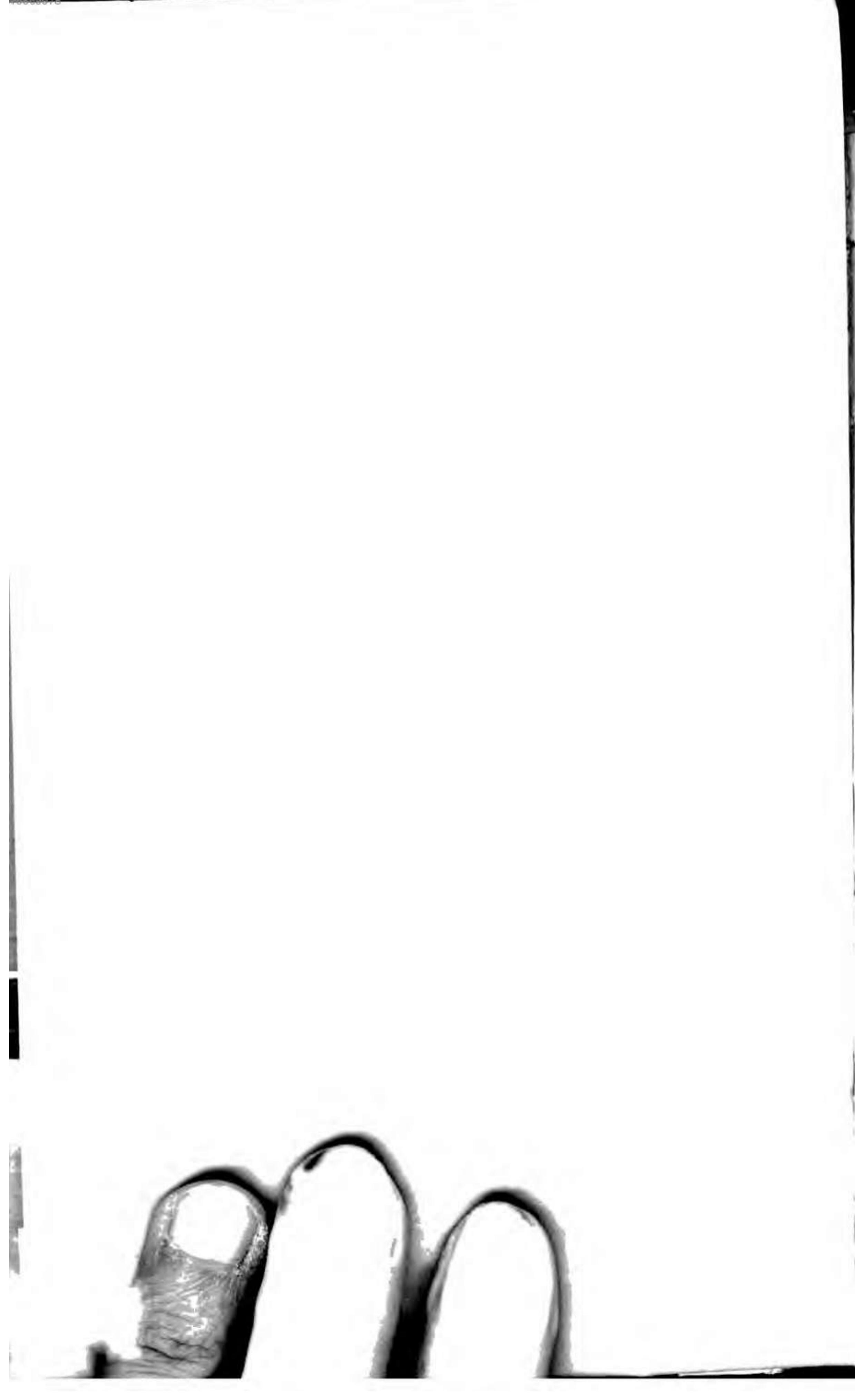
Carvalho, Valentino / Hay, John / Acquaviva, Claudio

Iaponiensis Imperii Admirabilis Commvtatio

Antverpiae 1604

Jes. 1002 b#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10569978-0

2

I APPONIEN.
SIS IMPERII
ADMIRABILIS COMM V-
TATIO EXPOSITA LITTERIS AD
Reuerendum admodum P. Claudium A-
quauiua Præpositum Generalem Soc. Ie-
sū, quas ex Italij latinas fecit. I.O.H A -
Y V S Dalgattiensis Scotus de
eadem Societate.

ANTVERPIÆ
*Sumptibus Viduæ & Heredum IO: BEL-
LERİ, sub Insigni Aquila aureæ.*

ANNO M. DC. IV.

HÆc admirabilis Imperii Iapponiensis commutatio quotidie in melius per diuinam ordinacionem, qua, morte tyrannorum sæpe interueniente, pax redditur Ecclesiæ, iam latinitate donata per R. Patrem D. Ioannem Hayum Dalgattensem societas Ihesu presbyterum, est digna lectione ad animi constantiam & dei veritatem comprobandam. Quod testor, Nouemb. Anno 1603.

Egbertus Spitholdius

Canonicus & Plebanus Antuerpiensis.

I L L V-

ILLVSTRIS-
SIMO DOMINO DON
GASTONI SPINOLA COMITI DE
Bruay Equiti ordinis D. Iacobi, Catholicæ
Maiestatis in rebus bellicis Consiliario, Ser-
niss. Archiducis Alberti &c. cubiculario inti-
mo, & hippocomiæ præfecto Ducatus Lim-
burghen. & terrarum quæ trans
Mosam sunt, Guberna-
tori &c:

ADMIRABILIS IMPERII JAPPONI-
ensis commutatio exposita litteris ad Reueren-
dum admodum P. CLAVDIVM A QVA
VIVA præpositum Generalem Societatis IESV,
quas ex Italiam latinas fecit Ioannes Hayus Dalgat-
tiensis Scotus de eadem Societate.

JAPPONIEN-
sem ad te Illustris-
sime Comes, mitto e-
pistolam, quam su-
perioribus diebus ex
Italo in latinam ver-
ti, cuius lectio tibi
(ut certo mibi persuadeo) gratissima erit.
Nam omnis historia te delectat, magna que
tibi adiumenta suppeditat, ut eum, quem

tua singulari, qua excellis prudentia & fide
 apud Serenissimum Principem & consecu-
 tus honoris & dignitatis gradum, cum lau-
 de conserves. Admirabilem rerum Iappo-
 niensium cernes conversionem Christiq; a-
 pud Iapponios ecclesiam magnis agitatam
 procellis, praeter hominum exspectationem,
 divino beneficio, pace frui, tyranniq; impia
 contra Christianos decreta, planè neglecta
 jacere: Quæ res sanè hæreticorum fautores,
 ut in viam redeant, sempiterniq; Numinis
 mandatis obtemperent, movere debet. Qui
 enim Taicos amæ impios conatus cōtra Chri-
 stianos fecit irritos, tranquillitatemque post
 aliquot annorum spaciū, ijs, qui hoc nomi-
 ne vexabantur, quod veritati patrocinaren-
 tur, restituit, nullo poterit negocio hæreti-
 corum furorem comprimere, atq; ut omnes,
 summa animorum consensione, Dei præpo-
 tentis laudes, ad euangelii præscriptum, quæ
 admodum maiores nostri fecerunt, celebre-
 mus; efficere. Testari possum te in hoc unum
 incubuisse, & hoc tempore incumbere. ut Se-
 renissimi Principis, cuius singulari favore &
     bene

5

benevolentia frueris, auctoritas in Belgionā
minor sit, quam fuit olim avi ipsius, optimæ
memoriæ Caroli Quinti Imperatoris. Ve-
rum malis quibus Belgium affigitur non
antea imponendus videtur finis, quam
heretici scelerum suorum quas sunt pro-
meriti pænas persoluerint. Cum histo-
ria coniunxisti Matheseos studium, quod
& iucundissimum est (nulla siquidem est
sive ars sive facultas ex ijs quæ humano
excoluntur ingenio, modo Theologiam ex-
cipias, quæ hominem ad sui amorem sic alli-
ciat, ut Mathesis) & magnosiis qui serio in
illud incubuerunt, parit utilitatis fructus, de
quibus nunc dicendi locus non est: Quod si
Belgæ, qui in aliis disciplinis excellunt, dili-
gentem Mathematicis navassent operā,
non defuisset qui Ostendanos ad deditonem
coegisset. Verum cum nulla in Academiis
nobilissimis celeberrimisque Lovanien. &
Dnacen. sit publica Matheseos schola, nullus-
que Mathematicis habeatur honos: quid
mirū si præclara ingenia ad alia, quæ nūc in
precio habētur studia se applicent? Non du-

bito quin Serenissimus Princeps eruditiorū
 virorum fautor & adiutor, qui tuo gravis-
 simis in rebus uti consuevit consilio, sit te au-
 Et ore perfecturus, ut in Academiis studium
 hoc, propter tumultus bellicos magna ex par-
 ten neglectum, reviviscat. Et quia mirificè
 Solariis delectaris, optarem tibi dari facul-
 tam videndi horologium in quo ex umbra
 judicabit, qui sensibus fidem omnibus in re-
 bus habendam putat, Solem ante meridia-
 nis horis à meridie recedere, & tempore po-
 meridiano ad meridiem cursum inflectere.
 Qui Matheseos est ignarus, rem ludicram
 mescribere existimabit, aut certe si oculis fi-
 eri conspexerit, quod ratio certissima fieri
 posse docet, per præstigias se falli arbitrabitur.
 Theologus porro in Mathematicis hospes rē
 hanctanquam absurdam repudiabit: Cæte-
 rum suum tuebitur veritas locum, & ho-
 minum, qui disciplinas mathematicas non
 coluerunt iudicia nequaquā reformidabit.
 Est & pulchra dignoscendi horas diurnas
 ratio ex umbra hominis in planicie æquata
 & apricastantis: Verum cum D. Michaële

(. .)

Goigne-

Goigneto nobilissimo Mathematico luben-
ter Doctore utaris, his de rebus plura scribe-
re supersedebo; Concludam ergo, te obnixe
rogans, ut epistolam hanc Iaponiensem, qua
foles benignitate, tanquam meae ergate ob-
servantiae testem, accipias, atque ut in homi-
num manus tui nominis auctoritate muni-
ta veniat, diligenter feras, ego interim Deū
precabor, ut te valentem virtutibusque &
Senerissimi Principis gratia florentem, quā
diutissime conseruet in columem. Vale An-
tuerpiæ ex Collegio Societatis IESV CIO.
I O. C III.

Obsequentiissimus in Christo servus.

Ioannes Havus.

CHRISTIANO LE-

ctori Interpres S.

M

ON VIT me amicus, in reconditis doctrinarum studiis apprime versatus, facultatisque (Scientiam ne apud Peripateticos malè audiam, non appello) quā hoc nostro ferreo secula, profitentur illi Prouinciarum ocelli & oculi, mundique lumina (similibus honorum titulis se mutuo compellant, qui Antiquitatem conjecturis suis emendant renovantq;) non vulgari cognitione præditus, ut Iappones suo cum vestitu Romam ingredi sinerem: cui sum conatus facere satis, quamuis Pontifice Gregorio XIII. Iaponios legatos in civitatem Romanam fuisse susceplos, existimem; quare mirum videri non debet, si Iappones, Romano nonnunquā vestitu induantur. Hac de re te monitum volui Optime Lector, ne frequens vocis Donofonus, auribus molestiam tuis exhibeat. Scire præterea te cupio, Annales illas litteras, quarum in hac epistola fit mentio, nondum in Europam, si non fallor, peruenisse, Tu vero tuo commodo, nostro fruere labore, Deoque me commēda, cuius ope fretus, aggrediar ad res Peruanas; quarum cognitio ut spero tibi iniucunda non erit, Yale.

AD MO.

10569978
AD MODVM
REVERENDE IN CHRI-
STO PATER NOSTER.

PAX CHRISTI

VANQV A m exempla nobis
litatis rerum humanarum
Regnorumque maximè in o-
mnibus terrarum oris quoti-
die abundant ; creberimā
tamen sunt & clarissima quæ nobis Iappo-
nia suppeditat. Ac ne longius abire, & An-
naliū vetustate , turbidorum temporum
memoriam, yt me verum dicere confirmem,
eruere cogar, talem actantū sumus experti,
his proximis quinque mensibus / hoc est ab
Octobri Anni c 15.10. c, quo ad R. P. V.
scriptæ sunt annuæ litteræ , ad Februarium
huius anni c 15.10. c i apud Iapponios re-
rum prope omnium conversionem , tot ho-
minum , et in primis principum virorū , stra-
ges vidimus ut nos, eiusmodi perturbationi-
bus obstupescamus. Proceres siquidem illi,
Iapponiæ totius gubernatores , qui contra
Daifusamam (hoc sibi nomen delegit Gieia-

A s -sus)

10 I A P P O N I A E

faus) fædus inter se fecerant, (vt in Annali-
bus scriptum est) et quasi victores omni-
bus lætitijs læti, cum de hoste communi; quē
ab omni Reipub. tractatione excluderant, se
triumphare existimarent, in eas se induerūt
miserias, vt lamentabilis tragœdiæ exemplū
posteritati reliquerint. Societas porro no-
stra, quæ in Lapponia rem tractat Cristianam,
immo & Christiani omnes communem mi-
seriam sic participarunt, vt in maximum
periculum & extremum penè discrimen ad-
ducti fuerint. Sed Deus singulari sua erga nos
providentia, sic ecclesiæ huius navem, variis
bellorum procellis tempestatibusque exagi-
tari permisit, ut ipsa perstiterit salva, & nūc,
postquā reddita est malacia, meliori, ut spe-
ramus, erit loco quam antea fuerat. Et cer-
te res nostræ melius ire incipiunt quam pu-
tabamus: quare in spem maximam, & ut cō-
fidimus, verissimam, adducti sumus, damna,
quæ nobis attulit communis belli calamitas,
magno cum emolumento propediem resar-
tum iri. Hoc vero facilius intelligetur, si bel-
li inter Lapponios principes exitum (cuius
initium est factum, cum annuæ litteræ scri-
berentur) breviter strictimque descripsero,
ut inde ad alia particulatim narranda mihi
scriptionem transferre liceat.

Arde-

C O M M U N I T A T I O N I

Ardebat omnis Iapponia ciuili bello, in duas factiones divisa, quarum uni præfuerūt Novemviri Regni Administratores, aliique complures viri principes; alterius vero factiois caput, fuit Daifusama, qui in suis Regnis Quanto consistens, bellum faciebat Cangueraso, qui fuit ex Administratoribus. Cogitaverant quidem Administratorum partes qui sequebantur, aditus omnes quibus Meacum itur occupare, ut hac ratione hosti spes omniseò cum exercitu reuertendi adimeretur. Ut autem cogitata perficerent sua, maximam copiarum suarum partem coegerunt in Regnis, Isci & Mino, quæ Voari attingunt Regnum in quo erat una ex optimis totius Iaponiæ munitionibus, eo fine ut Regni illius potirentur. Cæterū magnates illi, qui cum armata multitudine Cangueroso erant obviam profecti, Daifusamæ promiserant, se Voari versus ituros, modo is belli duces cohortesque simul mitteret, quo facilius ubi ad munitionem Voari pervenissent, hostem reprimere, & viam qua Meacū Voari itur libera in conseruare possent. Non fuit Daifusama in subsidio cum ductorum exercitus, tum militum mittendo negligens, nam brevi temporis spacio, in munitione illa numerabantur militum triginta millia, quibus

quibus nulla est data quiescendi facultas, cōtinuo enim educiti in munitionē Guifu summa cū celeritate irruerunt. Toto autem hoc belli tempore Daifusamæ milites, summam in exequendis Ducis sui mandatis adhibuerunt celeritatem, quippe quòd ab unius hominis voluntate penderent omnes, contra vero apud hostes, qui à multis regebantur, nihil nisi tarditas & procrastinatio. Cum enim Administratores deliberarent, & multæ inter se disputarent, rei benè gerendæ occasio è manibus elabebatur. Est porro munitione Guifu in Regno quod Mino vocatur, cuius Dominus fuit adolescens Christianus, annos natus duos & viginti Ciunangodono nomine, de quo in Annuis est scriptum, Nobunangæ nepos. Hic eo tempore procul erat ab hostium metu, nesciebat enim tantam esse Voarensum militum multitudinem, quā tam postea suo damno sensit. Sciebat autem bonam exercitus Administratorum partem in proximo Regno Isci, tria occupasse loca, quæ antea pro Daifusama steterant, & Gibunoscio cum sex aut septem militum millibus in eodem Regno maiorem in horas singulas expectare numerum ut in eam Voari partem, qua à Regnis Isci & Mino attingitur, irrumpere posset. Cæterum cum Administrato-

stratorum factio cunctando bellum duceret,
Voarensis, ut est dictum, exercitus in Re-
gnum Mino irrupit, & postquam ad muni-
tionem Guifu appropinquavit, ita ut in ex-
ercitus conspectu esset, in valle sunt colloca-
ti milites vices mille, qui propter interiectū
montem, ab iis, qui in munitione erant, nō
videbantur. Quingenti aut sexcenti in con-
spectum præsidii venerunt, quibus data fuit
cura loci situm explorandi quos cum vidis-
set Ciunangodono (qui falso sibi persuase-
rat non adesse plures iis, quos ipse conspica-
batur) præsidium eduxit, ac magna impres-
sione in hostem itruit, qui de industria se pe-
dentim recepit, quo ad Ciunangodono in
medium insidiatum incurrit ubi redintegra-
tum est prælium. Sed cum tantæ hostium
multitudinis, præsidium resistere non pos-
set, se ad munitionem suam recepit, quod
tanta celeritate fieri non potuit, quin multi
ab inseguente hoste qui una cum ipso præsi-
dio, munitionem ingressus est cæderentur.
Ciunangodono, qui difficulter in turrim au-
fugerat, obsidētium multitudine oppressus,
se tandem dedidit hosti, à quo ad munitio-
nem Voari est amandatus. Exercitus victor
postquam captæ munitioni de firmo præsi-
dio prospexit ad aliam, in qua erat Gibu-
nosci-

noscio contendens, in via casu in bis mille
ipsius milites incidit, quos omnes occisione
occidit, ut & alios mille quos in eadem itide
via offenderat.

Dum hæc gererentur, ad munitionē Gi-
bunoscio pervenerunt Rex Sassumæ, & Au-
gustinus Tzunocamindono cum militibus
aliquot, qui hostem adesse intelligentes, o-
mni qua potuere festinatione militem suum
in vnum locum contraxerunt, & ad duo pa-
suum millia progressi ad ripam fluminis, ut
hostem à progressu arcerent, subsistendum
judicarunt. Cum hostis militem ducesque ex
vexillis cognouissent, iē loco continuit, ac
de flumine traijciendo sententiam mutavit,
sciebat quippe sibi fore negocium cum stre-
nnis ducibus, quos tanto le exercitui paucis
stipatos militibus non facile opposituros iu-
dicabat: ac propterea cohortes multas in in-
sidiis collocatas suspicabatur, quare ad alte-
ram fluminis ripam & ipse constitit.

Cainocamo hoc eodem tempore, cum ē
Daifusamæ partibus staret, ad parentem su-
um Quambioiendono principem Christia-
num ut domesticorum unus expeditus navi-
gio proficeretur effecit, qui ei renunciaret
quæ ad eam horam in iis, quibus ipse erat lo-
cis gesta essent omnia. Nuncium accepit

Quam-

Quambioiendono cū in Regno Bungen militum haberet octo milia, quæ, postquam totius vitæ fecisset sacerdoti peccatorum suorum confessionem, eduxit versus Bungense Regnum, quod Daifusamæ hostes tenebant. Miserant & Administratores in idem Bungense Regnum Francisci quondam Bungenis Regis filium (qui aliquot annis Meaci Taicosamæ iussu detentus fuerat) ut iste tanquam legitimus Regni illius dominus facilis Quambioiendono impetum à suis clientibus propulsaret. Hic novus Bungi Rex, cū militum quatuor millibus vix Bungo pervenerat, cum de Quambioiendoni adventu certior fieret, ad manus est continuo ventū, captus est Rex, & captivus ad munitionem ablegatus. Milites porro ipsius non pauci in conflictu ceciderunt. Victor autem paucis diebus universum prope Bungo Regnum in suam rededit potestatem.

Dum Quambioiendono in occupando Bungo Regno detineretur, Canzviedono, mediæ partis Regni Fingo, dominus, partim odio, quo insectabatur Augustinum Tzuca-mindono, incensus, partim item quia Daifusamæ partes sequebatur, in eam fingo partem inuasit, quæ Augustino parebat cunctaque ferro ignique subijciens, ad præcipuam Augu-

Augustini munitionem, cui nomen est Vto,
obsidendam recta perrexit.

Cum in his Regnis essent omnia, Quambioiendo & Canzuiendo, bellicis tumultibus plena, Domini novem Regnum Scimo in factiones sunt distracti, aliqui se pro Daifusama strare sunt professi; Alii administratoribus adhaeserunt nonnulli neutram in partem propenderunt sed a' d' a' φορος permanerunt. Arimandono & Omurando ab Administratoribus moniti, ut cum suis cohortibus Meacum venirent, tantum abest quod eis paruerint, ut Quambioiendo exemplo se ad Daifusamæ partes adiūxerint, Quia in re summam Dei providentiam agnoscimtis, nam hac ratione hi principes, non modo seipsi, verum & reliquos his in locis Christianos clientes suos, ab omnipericulo bellique calamitati conservarunt.

Cum hic esset nouem Regnum Scimo status, Administratores, qui multis in locis dispersum habebant exercitum, nihil intentati reliquerunt ut eum in Regno Mino congregarent, quod & fecerunt. Convenerunt ergo ad octoginta hominum millia, quoru opera omnis, qui iis in locis pro Daifusama erat exercitus, paucarum horarum spacio extingui & funditus deleri poterat.

Sed

Sed tam exigua fuit Administratorum inter se consensio, ut totis triginta diebus, nemel quidem in hostilem exercitum, qui non attingebat numerum triginta millium, impetum fecerint. Daifusama vero dispositis ritè omnibus ad bellum contra Cangueraso (non contemnendo exercitui filium suum præfecit, qui Cangueraso obliteret) in Regnum Oari cum reliquo milite abiit, quod præter adversariorum expectationem accidit, qui existimarunt Daifusamam militem habere non potuisse, qui Cangueraso, quem in armis esse probè nouerant resistere & simul hostilē in suo Meacū reditu iniuriā propulsare posset. Sed Daifusama, ne tēpus inutiliter tereret, eodē quo Oari pervenit die, sc̄e cū militibus, q̄ in Mino erāt, coniunxit; adeo ut exercitū haberet quīquaginta millium, & postridie ei⁹ diei, cū hoste præliū cōmisit, quod uix inchoabatur, cum nonnulli, qui hactenus putabantur Administratorum partes sequi ad Daifusamæ exercitum transierunt. In his fuit Ciunangōdono nepos uxoris Taicosamæ à quo Regnum Cicugen acceperat. Item tres alii proceres, non quidem ex opulentissimis, qui arma verterunt in Administratorum exercitu m, in quo est mox de proditione exortus clamor, quem

cuta est ordinum perturbatio. Milites item Morindono ; qui novem Regnum erat Dominus, se ex loco conflictus sine pugna receperunt. Prostrato itaque brevi temporis spacio Administratorum exercitu, victoriā reportavit Daifusama, cuius hostes non pauci interierunt, quorum aliqui sibi ventres considerunt, alii vero in victoris potestate vivi pervenerunt, in quibus numerabantur miser Gibunoscio, qui propter animi imbecillitatē (q̄ ipse postea faſſus est) non fuit aufus sua manu sibi vitā exhaustire, & Augustinus, q̄ nulla timiditate se tāto scelere sibi manus afferēdi abſtinuit (q̄ vis Iapponii eos ignavię condemnent, q̄ in similibus cōſtituti miseriis vitam sibi non auferunt) verū in Christianam, quā ipſe profitebatur legē, ne peccaret.

Daifusama post fusum fugatumque Administratorum exercitum, ne victoriam labore & industria sua partam amitteret munitionem unam in Regno Mino occupavit, & aliam nomine Savoijama, cuius Dominus erat Gibunoscio in Regno Omi; Huic munitioni præerat Gibunoscii frater, qui postquam theſaurum militibus distribuiflet, ac fratris uxorem, filiumque, propriosque natos immanni quadam barbaria necallet, munitionem incendit, sibique ventrem scidit.

Pro-

Progressus est Daifusama cū exercitu ver-
sus munitionē Ozacā, in qua degebat Morin-
dono, qui eo tēpore eundē tenebat honoris
gradū, quē antea habuerat Daifusama (præ-
sidiis quippe cōciliī publici, quasi Admini-
stratorū caput officio fūgebatur) in iisdemq;
morabatur ædibus, quas ante exortū bellū
incoluerat Daifusama. Erat tunc tēporis Mo-
rindono novem Regnorū Dominus, præe-
ratque principali totius Iapponiæ loco, in
suaque habebat potestate cum thesaurum
tum filium Taicosamæ, & omnium princi-
pum virorū obsides, etiam eorum qui Dai-
fusamat sequebantur, ac præterea ex suis
Regnis milituī quadraginta millia. Deni-
que comeatus aliaque ad multorum anno-
rum bellum necessaria ipsi abunde suppete-
bant, & nihilominus continuò ac intelligit
suæ factionis exercitum à Daifusama profli-
gatū, adeo fuit metu obstupefactus & per-
territus, ut configere cū hoste, ipsiusque
vim propulsare, ne cogitarit quidē, & quod
mirum est, ad sua Regna cum tamen facile
potuisset, se non receperit neque hosti pacis
conditiones ullas proposuerit, sed ut homo
à mente inops, & insanorum insanissimus,
cum omni suo comitatu egressus munitione
Ozaca, latere cogitauit extra eam, in villa

sua magnificè exædificata, ibique se hostis
sui voluntati submittere. Facile itaque Da-
ifusama recuperauit amissam munitionis
Ozacæ posseßionem, & paucis postea diebus
totius prope Iapponiæ imperio potitus est.
Verum quidé est Cangueraso in remotissi-
mis Quanto oris nondum ab armis disces-
sisse, sed & ipse, ut putatur, tandem manus
dabit. Rex item Sassumæ nondum cum Da-
ifusama susceptas depositus inimicitias. Is pro
Administratoribus in prælio acriter decerta-
vit incredibili fortitudine cum sexaginta su-
is militibus, viam sibi per medios hostes fer-
ro patefecit, ac sanus & salvus ex conflictu
evasit, & quingentis circiter militibus comi-
tatus ante Daifusamam pervenit. Ozacam,
ubi nemine sibi auso resistere, navigia acce-
pit necessaria, quibus cum suo comitatu o-
mni navigavit Sassumam quæ ducentis leu-
cis Ozaca distat, ac se contra omnem vim sic
munivit, ut non facile à Daifusama expug-
nari possit. Cæterum hoc non scitur eum tâ-
dem æquis conditionibus & honestis pacé
facturum. Quare Daifusama omnium qui
haetenus Iapponiæ Dominatū obtinuerunt,
erit maximus. Nam Morindono septem ab-
stulit Regna, in quibus sunt argenti venæ,
duo tantum ex novem ei relinquens, quæ
tem-

temporis progressu putatur occupatus. Habet præterea idem Daifusama octo sua Regna Quanto, cum omnibus provinciis, quæ olim fuerunt Taicosamæ. Certum præterea est eundem potentia superaturum omnes qui ante ipsum Teuzæ imperium occuparūt, adeo ut liberè quicquid volet perficere poterit, nullus enim se ipsius conatus opponere audet, ipse vero neminem formidabit. At Taicosama cum ipsius Daifusamæ, tū Morindono, qui multis Regnis imperarūt, rationē coactus fuit haberem maximā.

Cum hic esset rerum Iapponicarum status, quantum damni fecerit Societas nostra, immo omnis qui his in terris est Christianus populus, oratione persequi non est facile, ut nihil dicam de laboribus & molestiis, quas bimestri spacio sustinuimus, Nam cum Augustinus, omniū qui in Iapponia sunt Christianorum facile princeps, cum Daifusamæ hostibus fœdus fecisset, partim ut veteris, quam cum Cibunoscio habebat, amicitiæ munus expleret, partim aliis iustis de caussis, quæ infra commemorabuntur, omnem est more fuimus magno perculti, ne propterea existeret Daifusama novus Christianorum afflictor, & Iapponiensem ecclesiam, præceteris, qui eam hactenus afflixerunt, ini-

mice insectaretur. Et certe non sine acerbissimo animi sensu & dolore periculum, quod Christianis imminebat, iis maxime, qui comorabatur in Regnis quorum domini contra Daifusamam, ante oculos nostros quotidie versabatur.

Vt porro de iis, quæ nobis hoc bellum attulit, detrimentis aliquid dicam ; ordinar à Regno Mino, cuius dominus fuit Ciunagondono Christianus, cuius exemplo permoti Regni illius viri principes, equitesque non pauci, Christo nomina dederant. In munitione Guifu anno superiore exædificatum fuit templum sane præclarum & dignitatis plenū, non sine spe traducēdi ad Christiana sacra omnes Regni huius incolas. Hac porro munitionem, ut supra est dictum, cū finitima esset Regnis, quæ Daifusamæ parabant omnium primam occupavit Daifusamæ exercitus. Ciunagondono, Regno suo deturbatus, fortunisq; spoliatus, in locum Bonziorum Coia nomine, in quem se recipere solent proceres, qui è possessionibus suis eiiciuntur, tanquam in exilium est detrusus. Et quoniam Iapponiorum est lex, ut cū Regem aliquem Regno suo contingit spoliari, proceres omnes, & nobiles ipsius vectigales, omnium suarum fortunarum iacturā faci-

faciant, non dubium est, quin Nobilitas omnis, quæ Christum dominum in Regno Mino colit, multas perpeti ærūnas cogatur.

Proximè hos, qui maximum acceperunt detrimentum, sunt Christiani, qui in Regno Bigen degūt, cuius pro Rex quasi & Administrator fuit Ioannes Acascicamon Christianus, domini Regni huius cognatus. In munitione principali, in qua erat Regis domicilium numerabātur Christianorum millia tria, quorum præcipui erant ipsi Regi ex domesticis & intimis familiarib⁹, Immo de ipsis Regis, Regnique totius ad Christi ecclesiam accessione, spem habebamus maximam, propter summum, quo nos ipse Rex, resque nostras complectebatur, studium, sed cum ipse in prælio sit extinctus, Nobiles ipsius vestigales, qui Christum colebant, sunt aut in conflictu cæsi, aut qui salvi ex prælio evaserunt, vitam nunc in egestate degunt, cum agris, quos à Rege suo acceperant, & pensionibus sint spoliati.

Similibus sunt incommodis affecti Christiani Corumi in Regno Cicungo, Nam Fidecani & ipse Christianus, Corumi (in quo erant Christianorum millia septem) dominus, cum esset Morindono aut patruus, aut avunculus (vox Italica Zio utrumque sig-

significat) Administratorum partes tuebantur, ac propterea de gradu suo est deiectus, huius uxor Donna Maxentia filia optimæ memoriae Frâcisci Regis, erat in munitione, cù milites Daifusamæ in eius venirent possessionem, quæ opera Christiani, (qui & militum erat ductor, & frater Quambioiendo) à furore gentilium defensa, & in loco tuto constituta, ex non leui periculo evasit. Sunt itaque hoc tempore Christiani Corumi, rerum omnium egentissimi, quorum templum est planè dirutum.

Socii item nostri, qui erant in munitione Firoscima, quæ est caput Regni cui imperabat Morindonô, singulari affligebantur calamitate. Continuo siquidem ac fuit cognita Morindono adversa fortuna de amissione Regnorū septem Bonzii, aliquique Idololatriæ tantum suo principi propterea accidisse malum asseverabant, quod Societas nostra in ipsius commotaretur terris, quæ opinio sic provinciam illam oppleuit ut Christiani loci illius incolæ, Patrem nostrum, qui rem Christianam tractabat, obnixe rogarint ut se Nangasachum reciperet, quo ad Bonziorum furor resideret. Idem Patri verbis suis renunciari iussit Sassedonus, cuius totius provinciæ demandata fuit cura immo & P. visita-

Visitator, postquam rei statum intellexerat, litteris ad Patrem illum scriptis, se in eadem venisse sententiam, est testatus. Coactus ergo Pater Firoscimam deserere, ut se à certissimo, quod sibi à Bonziis imminebat vitæ periculo eximeret, est mare ingressus, ubi maiora quam antea adiit vitæ discrimina, nam ex piratarum, qui id temporis mare illud infestabant, manibus elabi vix potuit.

Pericula verò & convicia, quæ nostri Amangucci sustinuerunt, cognosci poterunt ex litteris Patris, qui ibidem eodem residebat tempore, ad P. prolovincialem scriptis, quarum partem hic adscripsi. Talia, inquit extiterunt pericula, ut in similibus me ali, quando non fuisse meminerim, ut Ra. V. sociorum malis & ærumnis misericordia moveatur, ex variis quæ nobis evenierunt incōmodis, unum aut alterum commemorabo. His in locis sparsus erat rumor, nos esse adeo vecordes, ut cogitassemus nos vita privare, qui sic est auctus, ut aliqui eum nobis tanquam rem certissimam, renunciare nō dubitarint. Et quanquam rem plane absurdam flocci fecerimus Dei bonitate nixi quod huic malo esset medicinam adhibiturus, tamen cum tristis nihilominus falsa de Mornidono Regni huius domino quasi sibi ventrē scidisset.

Amangucciū fama pervenisset, ac propterea
in magna rerum omnium vrbis huius cives
perturbatione versarentur, rectā domum
nostram venit, ex vrbis Gubernatoribus u-
nus, qui ante illud tempus apud nos fuerat
nunquam. Is certissimè ea putatur venisse
fine (quod & nos ex certis iudiciis deprehē-
dimus) ut nos omnes mactaret. Ego porro
in re hac asperrima, Dei beneficio sum præ-
præsenti usus animo & consilio; Postquam
domesticos omnes fuisse breuiter adhorta-
tus, ut se ad mortē pro Christo Domi-
no oppetendam pararent, ipsi Gubernatori
obviam processi, aliquantulumque tempo-
ris tum cum ipso, tum cum ipsius comitibus
collocutus, cum pace sum ab ipsis disceden-
tibus dimissus. Mihi sane exploratum fuit,
Dominum ipsius mentem voluntatemque
mutasse, nam quī fieri potuit, ut tempore
tam calamitoso, Idolorū cultor, qui antea
domum nostram erat ingressus nunquam,
ad nos alio, quam malo animo veniret.

Hoc timore vix liberati, in novas maio-
resque adducti sumus angustias. Renuncia-
tum siquidem fuit nobis, aut nocte eadem
aut primo diluculo, Socios ad unum omnes,
à malevolis quibusdam mactandos esse, qua-
re denuo nostros sum adhortatus, ut se ad
mortem

mortem compararent, ac confessionis sacra-
mento animi maculas eluerent. Nocte itaq;
tota cum nullum cepissemus somnum al-
bescente die rem divinam feci, sociisque o-
mnibus sanctissimum Eucharistie sacramen-
tū dedi, at non satis suimus idonei, qui mar-
tyrii lauream consequeremur. Cum his cō-
ficeremur angoribus, Ozaca huc venit Ni-
cimangobioio iuratus noster hostis, qui ti-
morem iam prope depulsum renovavit: Sed
Dei paterna erga nos providentia est factum
ut præter nostram opinionem prospere no-
bis ipsius adventus evenerit. Socium e quidē
nostrum Antonium, quem miseram ut eum
salutaret accepit humanissime eiique proli-
xe de sua erga nos voluntate promisit, non
minus, quam si ordinis esset nostri amicissi-
mus. Hæc sunt quæ ex litteris Patris descri-
psi.

Similia multa commemorare licet incō-
moda, quæ luculenter labores & pericula te-
stantur, in quibus versantur socii, qui in Iap-
ponia turbulentis temporibus degunt. Po-
terunt sane Domino dicere. Propter tem-
tificamur tota die, estimati sumus sicut oves occi-
sionis, cum in maximo & continuo timore
Christiani nominis hostes, à quibus ingulá-
dos se putant, exspectent. Quod si quæ iam
comme-

commemoravi incommoda, tanquam r̄es nullius ponderis cōtempserit aliquis, quod nunc subiiciam, diligenter cum animo suo perpendat. Cum Cānzviedono arcta obsidione, (ut supra narrare cœpi) cinxisset munitionem Vtto, Socii quinque in ea erant, qui Christianis tam periculoſo tēpore Eucharistiæ & Pœnitentię sacramenta ministrarent. Milites porro eorumq; duces, qui omnes Augustino parebāt (nam et ipse munitionis dominus erat) tā strēniū se tuebantur, tantisq; dāmnis hostem afficiebant, ut Cānzviedono desperarit se armis munitionē hanc posse in suam redigere potestatem, & quia summo dedecore & periculo obsidionem solvere non poterat, vehementer cupiebat inire rationem, qua obſessi de heri sui Augustini morte certiores redderentur, quo facilius, quam armis non poterat, honestis conditionibus munitionis ditionē obtineret. Obsidionis initio inter milites omnes convenerat, ut qui ab hoste aut litteras aut nuncium acciperet, peccati sui pœnam morte lueret, hinc factū est, ut sagitte omnes ab hoste in munitionem immislae, quibus alligatæ erant litteræ, in ignem cum litteris non referatis coniicerentur. Cūm hic esset obſessorum status, de Augustini heri sui morte

morte vel rumor minimus ad eos pervenire non potuit. Tandem Canzviedono in mentem venit, ut P. Visitationis opera, ad id quod perficere constituerat uteretur, adipsum ergo, qui tunc Nangafachi erat, litteras dedit, rogans ut ex locis aliquem ad Augustini milites mitteret, qui ipsis indicarent Teuzæ statum quæque superioribus diebus in prælio accidissent; & proinde pacem inter partes dissidentes conciliaret. Ut verò sui fieret voti cōpos, Sociis est atrociter minitatus, si P. Visitator ipsius postulationē repudiaret, contrâ verò, si eidem acquiesceret, multa est prolixè pollicitus. Et quainvis magno tenerentur Socii desiderio, postquam è vivis discessisse Augustinum intellexerant, ut concordia constitueretur, eiusmodi tamen occupationibus se implicare noluerunt. Quare apud Canzviedono se excusarunt, cùm Religiosi essent, & hanc unam ob causam in Iapponiam venissent, ut euangelii lucem Iapponii aspicerent, & quā in cælum recta itur viam eis traducerent; ab instituto suo alienum esse res bellicas curare, atque adeo tanquam sequentes, militibus obsessis auctores fieri ut munitionem hostibus traderent: Hoc enim si facerent, Iapponii proceres suspicarentur

Soci-

Socios semper ea tractare, quæ ad refū cívīlium statum pertinerēt. Excusationem non accepit Canzviedono, quem cæcum reddidit vehemens, qua tenebatur, occupandi munitionem cupiditas: Verum ira percitus, Socios, qui Vti erant, gladio se confecturū omnesque qui in Iapponia erant apud Dafusamam, tanquam ipsius inimicos, ut poterū quorum consilio nō dederetur munitio postulaturū est minatus, effecturū deniq; ut ad unū omnes, quasi Imperii Iapponiensis hostes, in exiliū ex omnī Iapponia ejacerētur. Sed falsus est Canzviedono nimio tunc animi motu perturbatus, ut postea sedatior factus perspicue cognovit. Nā toto hoc obsidionis tempore, Socioram fuit nemo, qui aut consilio, aut alia quavis ratione rem curavit bellicam, sed omni studio & labore hoc unum spectarunt omnes, ut Christiani milites virtutibus excolerent animos, quare assidue occupabantur, aut Deum supplices orantes, ut Christiani in summo cōstituti periculo, sarti tecti conseruarentur, aut seipſi flagellis cædentes, ut Dei iram cum propter sua, tum propter aliorum peccata cohorti imminentem averterent, aut mortuorum cadauera terræ mandantes, iis etiam in locis

cis quæ sine viræ periculo adire non licebat propter globulorum , quos hostes ex tubis ferreis , (qui Scloppi passim nominatur) in munitionem coniiciebant, sine intermissione frequentiam , aut denique aures iis , qui peccata sua Christiano ritu confitebatur, dantes , & à peccatis pœnitentiæ sacramento expiatos , salutari Eucharistiæ sacramento reficientes . Hæ erant toto obsidionis tempore Sociorū assiduæ occupationes , nam milites ex suis stationibus veniebāt ad templum armis suis tecti , quibus ad propugnationem munitionis redeuntibus , qui erant in excubiis se paululum ad eandem sacram ædem recipiebant . Hoc itaque modo est factum , ut neque decessent , qui insultantem hostem compriterent , neque salutarium Sacramentorum usu propter bellicas occupationes se abstineret cogeretur ullus . Videre licet bat milites , cælesti pane , qui est fortium cibus , pastos , nō secus ac leones , nullum reformidare mortis , quā intentabat hostis , periculum , verū animo magno & forti , ut viros strenuos decebat , quod unicuique erat præscriptum officii munus fortiter sustinere . Quotidie in eorum gratiam , sacrosanctum Missæ sacrificium , magna ipsorum voluptate , commodo que à nobis est factum .

His

His animorum adiumentis impulsi milites Augustini munitionem cùm noctu tum interdiu strenuè defendebant, summa enim inter se benevolentia coniuncti, pro hero suo, quem unice amabant observabantque lubenter mortem oppetivissent omnes; neque ab hac sententia antea deduci potuerunt, quam Augustino doméstico omnibus noto, qui Vto venerat, adversum prælij eventum & Ozacam in hostiū esse potestate, Augustinumque gladio percussum interisse, intellexerunt. Quæ ubi à præsidio fuerūt cognita de pace agendum iudicatum est maximè cum milites herum non haberent, pro quo configendum esset. Multis verbis ultro citroque habitis, tandem certis conditionibus, quas Canzviedono confirmavit, pax facta est, munitioneque Vto ipsi tradita, huius præsidii exemplum secuti alii Augustini clientes reliquis eius munitionibus Cāzviedono cesserunt, in his fuit illa, quæ Giateusciro nominatur, cuius præfectus summus Religionis Christianæ cultor, (nomen ei Mimazaca) ex initimis erat Augustini, Is quidem constituerat potius mori, quam se hosti dedere; Verum ne omnem, qui iis in locis versabatur, Christianorum cœtu in summas coniiceret miserias, sententiam mutavit,

tavit! & revera tanto Mimazaca amore cives suos sequebatur, ut cum ipsis supremum diceret, lachrymas tenere non potuerit, nam eos deserere cogebatur, qui opera & labore suo Christianam fuerant amplexi fidem, quibus & multa exædificavit templâ, & salutaria, quæ pietatem promoverent, monita non pauca dedit. Magno præterea flagrabat ardore & studio, erga puerorum in ediscendis Christianæ doctrinæ principiis progressum, nam cum eos fidei dogmata recitantes audiret, ingenti perfundebatur voluptate, adeo ut præ lætitia lachrymaretur; utque ipsis animos adderet, unâ doctrinæ Christianæ laudes decantabat. Nonnūquam vero quo magis ipsos in hoc memoriæ mandandi præcepta Christianæ Religionis studium incitaret, apud se pomericianis horis cibum capere immo & cœnare voluit. Cum in conclavi suo, quod soli honoratiōres viri ingredi consueverant, his puerulis convivium instruxisset, & à quibusdam rogaretur, cur pusillos pueros tanto dignaretur honore, Respondit, quia Angeli essent Dei, cum in terris facerent, quod cælestes mentes in cælis. Sæpius domo egrediēs, à puero suo honorario comportari saccum voluit, in quo erant imagines, Rosaria, orbes

C cerei

cerei à summo Pontifice benedicti, patinoq;
serico affabré vestiti, & id genus alia, quæ ad
promovendam Christianam pietatem usui
esse poterant, quæ sua manu Christianis dis-
tribuebat, quod cùm faceret, ut ex ipsomet
intelleximus, maximo voluptatis sensu affi-
ciebatur cùm præsertim Christiani importu-
nè hæc pietatis incitamenta non modo ver-
bis peterent, sed & ipsius trahentes ve-
stes, ut aliquid harum rerum acciperent, cu-
pidè instarent. Cum equo veheretur, incidit
in Christianum, in periculo nescio quo san-
ctissima nomina, I E S U S E T M A R I A, cla-
ra voce pronunciantē, quibus auditis conti-
nuo ex equo desiliuit, ac magna tum festina-
tione in genua se proiecit. Cumque rogare-
tur cur hoc fecisset, respondit quia superio-
ribus annis in illis tertarū oris, non alia quā
Dæmonum audiebantur nomina, Cùm ve-
ro hoc tempore Christum dominum sanctissi-
mumque ipsius matrē nominaret passim
veritatis cultores, divinæ maiestati se quas
poterat maximas egisse gratias. Ex his & aliis
id genus, quæ in annuis sunt perscripta litte-
ris, facile quivis perspicere poterit amoris,
quo vir hic nobilis, loci illius Christianos
complexus est, magnitudinem: ac proinde
quantum ipsis attulerit dolorem optimi

viri

viri ex munitione digressus, quem lugubri lamentatione diu multumque sunt prosecuti.

Conscendit Mimazaca cum coniuge & filio, aliisque non paucis quorum omnium summa erat capitum mille quingentorum, ac tandem salvus ad portum Regni Sassium appulit, (nam in hoc Regnum, cum Canziedono nihil confideret, se recipere constituerat) Vbi autem intellexerunt Bonzii, in ipsis comitatu esse Societatis patres, seditionem excitarunt, minitantes si è navi egrederentur, ipsos tali modo excipiendis, ut Bonziorum memoriam ex animis suis nunquam essent deposituti; quæ res Mimazacam, hominem notiñis nostri studiosissimum, vehementer perturbavit. Sed postquam Patres rem intellexerunt, quibus poterant modis, eripere hunc ipsi dolorem sunt cottati, nam quamvis fessi inedia fluctibusque (ad communia navigantium mala hoc ipsis accesserat incommodi, quod diebus aliquot cibum non gustassent) in navi tamē se commoraturos dixerunt, quo ad de sua Nangasachium profectione certi aliquid constitueretur. Deus porro, qui suam erga servos providentiam maxime declarare solet, cum humana non suppetunt subsidia, hāc dedit

C z nobis

nobili viro Idolorum cultori mētem, ut patribus, ne quicquam adversantibus Bonziis, de hospitio commodaret. Is itaque veterā Christi domini militem Bungonatum misit, qui ipsos suis verbis rogaret, ut confidenter hoc Christiano duce ad se venirent, cū enim ipsorum esset amic⁹ nihil erat quod Bonzios, quādiu in suis essent terris, timeret. Tā liberalem viri nobilis promissionem pro fide publica usurparunt patres, et ē navi egressi, biuum apud Mimazacam substiterunt, Missæ sacrificium facientes, ac sanctissimum Eu- charistiæ sacramentum cum ipsi, tum aliis Christianis ministrantes. Vbi vero sunt allatæ litteræ quibus P. Visitator, patres Nangachum accersivit, eos non sine magno dolore discedentes vir hic nobilis dimisit.

Magnum certè ex eiusdem miseriis hau- serunt Socii dolorem, nam videbant navum & probum Christianum, in patria sua paulo antea opulētum, sine vectigalibus, à suis ter- ris exulem, in aliena vivere provincia, idq; beneficio & liberalitate hominis Idololatre, cùm nullum aliud reperiret perfugium. Cā- zviedono quidem benigne satis Augustini clientes videtur tractare. Cæterum, cùm ex iis qui in munitione Vto erant, virum prin- cipem mactari, hoc solo nomine quod Au- gustini

gustini esset frater, curavit, verendum est ne simili scelere de medio tollat Mimazacam præfectum munitionis Giateusciri, à quo in eruptione quadam complures ex Canzviedono militibus sunt prostrati.

Nondum malorum nostrorum finis, Nā Canzviedono munitionis Vto possessionem accipiens animo irato & percito socios quinque cum ipsorum domesticis, captivos detinuit, militumque ductori Idololatræ in mādatis dedit, ut eos in vilem angustamque casam concluderet, quod & factum est, immo diurni nocturnique custodes constituti, qui ipsos diligenter observarent. Dum Socii in carcere detinerentur, ipsorum superior P. Alphonsus Gonsalez, in morbum gravem incidit, cui in loco tam incommodo, cùm medicina fieri non potuerit, & æger aliis nō paucis incōmodis afficeretur, tanta est nunc ipsius invaletudo, ut de sanitate recuperanda medici plane desperet. At res hæc omnis melius intelligetur ex litteris ab quodam alio Patre ex eodem carcere scriptis; quarum partem, hic adscripsi. Sic ergo ipse. Gentilis ille custos noster, constituerat nos ex hoc, in quo sumus loco, ad alium à munitione remotum transferre, & cum Christiani nobiles multis ab eo precibus contenderent, ne

C ; id fa-

id faceret, summi beneficii loco hoc solum, non sine difficultate impetrarunt, ut Patri González hic remanere liceret. Magno lane dolore afficiebar, quod patrem hunc gravi oppressum morbo, omnique Sociorū subsidio destitutum deserere cogerer. Cum rei exspectaremus exitum, eidem custodi redditæ sunt litteræ è præcipuis Canzviedoni asseclis, quibus rogabatur, ut nos eodem, in quo eramus, pateretur cōmorari loco, quo ad Canzviedono rediisset ex munitione Gianava, quam obsidione cingere cōstituerat. Commendatitiæ huius epistolæ hic extitit fructus, ut potestas P. Góñalez facta hic subsistendi revocaretur. Quare hic Gentilis, meo iudicio ad Leopardorum, quorum meminit S. Ignatius martyr, imitationem quam magis rogatur, deteriorem se difficilioremque præbet. Omnes itaq; locum coacti mutavimus, neque propterea hiscere sumus aūsi, & in alium priore longe incommodiorem contrusi carcerem, à custodibus, qui tribus in locis sunt in excubiis observamur, adeo ut Christianis ad nos liber nō pateat aditus. Duo ex Augustini nobilibus, cum ex his locis abire constituissent, nos inviserunt & valere iubentes, ex suis domesticis duos nobiscum remanere voluerunt, quorum opera in iis qua-

Nis, quæ ad vitam sunt conservandam necessaria uteremur: at non magno poterunt esse nobis usui, quamvis quæ nostra causa possunt omnia diligenter præstent, nam custodes diligentissimè, quæ circa nos sunt omnia observant, adeo ut famulos, cùm ad fontes eunt, ut nobis aquam adferant, comitentur. Ex his R. V. coniiciet, quas P. Gonzalez pati cogetur ærumnas, qui gravi morbo affestus, delicate se vivere existimaret, si orizam à sordibus non satis mundam, ac malè coctā haberet, qua se in vitæ huius præsidio & statione conservare posset. Sed præpotens Deus nobis animos addidit, ut omnia perferramus, & ut de me ipse dicamus, ex quo in hoc sum conclusus carcere, maxima me sensi voluptate compleri, & me continere non possum, quia inanæ Canzuidono conatus rideam, qui duriter nos videtur tractare, ut ærumnis & calamitatibus defatigati, ipsius tandem cupiditati assentiamur. At cùm omnia geruntur singulari Dei immortalis direzione atque numine geri probè sciamus, hominis mortalis minæ nos, ut confidimus, à suscepto propagandi Euangelium instituto deturbare non poterūt, parati enim sumus, Dei beneficio Christi Domini causa nullam quantumvis duram conditionem recusare.

Hactenus ex Patris litteris in carcere scriptis.

Quod si magnos hi patres sustinuerunt labores, alii, qui in locis erant longinquis non minores fortassis subire coacti sunt. Nam in singulas fere horas Nangelsachum, (in qua vrbe residebat Reuerendiss. D. Episcop⁹, P. Visitator, & P. provincialis cum aliis sociis) nuncii adferebantur tristes, qui litteris confirmabantur, de captivitate Augustini eiusque morte, de militibus, qui omnem Iapponiam perscrutabantur, ut Donnam Iustam Augustini coniugeim filium, patruos, avunculos, ac denique consanguineos omnes ad supplicium raperent. Rumor item percrebuerat, Donnam Iustam & Augustini fratrem, quondam Sacai gubernatore in hostium manus venisse, & de vita periclitari, ac præterea Augustini filium annos natū duodecim Meacum esse adductū ut supremo afficeretur suppicio. Cum his rumoribus & alii quam plurimi coniungebantur, de interitu Christianorum occasuque in Iapponia, de extremis nobilium Christianorum miseriis (quorum alii dicebantur in carceribus servari, ut pœnas perditis hominibus debitas perferrēt, alii domibus expulsi suis, omni dignitate & fortunis spoliati in summa egestate vitam

vitam agere) ac deniq; de eversione quā domiciliis nostris Christiani nominis hostes in plerisque lapponiæ locis intulissent. Creberimus porro fuit sermo, de iis, quæ Daifusa in Christianos, Augustini commilitonumque causa, dixisse putabatur, adeo ut timore perculsi, dubitaremus num ab ipso nova eslet instituenda omnium, qui Christū colebant, vexatio, unde Idolorum cultores ansam arripuissent, irridendi & contemnendi universos Christianos, & ab eis sciscitandi, Vbi esset ipsorum Deus. Maxime quod tunc primum cœpissimus, post annorum multorum afflictionem, pace frui, edificatis que templis multis quę hominum improbitas disturbaverat, non paucos à Gentilium superstitione ad Christiana sacra singulari Dei favore adducere.

Cùm menses aliquot in his versaremur miseriis, nova nos afflixit calamitas, nam ex lapponiæ proceribus, unus Scimandono nomine, Idolorum cultor, qui se nobis in iis, quæ ad Religionis Christianæ cultum spectant, semper adversarium præbuerat, dicebatur Nangasachum venturus, cum ea in Arimandono, & Omurandono, quam habuit Augustinus, potestate, quam Iapponei proprio loquendi modo explicare solēt,

C 5 eos

eos sibi joriquos facere. In hominis itaque Idololatræ potestate fuissent hi Christiani Reguli cum clientibus suis, qui ad unum omnines Christianam sunt amplexi Religionem. Meaco præterea & Ozaca à Sociis erat scriptum Scimandono iussu Daifusamæ esse hoc iter ingressum, ut de pecunia Augultini, annuisque vestigalibus certi aliquid disceret, vehementerque timendum, ne ipsius advetus, nobis magnum aliquod malum crearet. Exploratumque nobis erat, Scimandono nihil intentatum reliquisse, ut sibi bona Daifusam voluntate liceret permutare insulam Amacusam, aut alias quasvis suas terras, cum Omuræ cuius postulationi consensit Daifusama, consensumq; binis confirmavit diplomaticis. Quàm fuerit hoc nobis grave, quantoque nos dolore affecerit, intelligit is, cui est perspectum, quod sibi hic Idololatram Omuram occupasset, Ariima propter vicinitatem fuisset coactus aut vēdere suum patrimonium, aut certe illud, ut alias acciperet terras nobis fortassis incognitas, tradere homini, qui à Christiana Religione animos habet alienos; unde secutus fuisset quæ & ecclesiæ antiquitate in his terrarum oris, & virtute plurimum præstat, interitus, nostrorumque templorum & domiciliorū eversio.

Non

Non fuit vanus ille, qui nos excrucia-
rat de adventu Scimandoni timor, nam mox
ac Nangasachum venit, nobis exprobravit
Christianorum qui prope omnia, quæ mor-
tales in precio habent, reliquerunt ut anno
proximo scriptum est ne fidem, quam Chri-
sto Domino dederant impiè proderent) in
agrum Nangasachi, qui est Omurandono
migrationem, quam ipsis necessariam fuisse,
si in suscepta fide persistere voluissent, igno-
rare poterit nemo, qui Toni, cuius imperio
subiiciebantur, perversitatem habuerit co-
gnitam, Is enim universos suos clientes, co-
geret ut nefario Idolorum cultu se impiè cō-
taminarent, quæ sola causa fuit, cur Christia-
ni illi solum verterint.

Scimandono ergo male habuit, Christia-
norum ex patrio solo, quod est Firando abi-
tus, quare modis omnibus eorundem in pa-
triā reditum exoptauit, Sed cum in Augu-
stini fide & clientela Arimæ sedem ipsos fi-
xisse cognovissent, propter patroni poten-
tiam ipsis ad reditum cogere non potuit.
Extincto autem Augustino, quod ipse super-
stite non poterat, perficere constituit. Nan-
gasachi ergo cum esset, ac secum Foin Firan-
do Tonum haberet, intimum suum amicū,
ac nepotis sui levirum quos comitabantur
ali-

aliquot militum turmæ (ibat quippe in Sashimam ut bellum administrarent) hanc arripuit occasionem ad exitum perducendi, quod suscepserat, negocium, cogendi nimis exules Christianos, ut ex agro Nangafachiano Firandum redirent. Sociis ergo qui Nangafachi erant renunciari iussit, rem esse intolerandam, Christianos hoc solo nomine, in alienas terras debitam hero suo obedientiam abiicientes commigrasse quod à domino suo iuberentur statis ceremoniis Deos penates colere, & si hoc in Regia sciretur Patrum esse consilio factum, adeo ut non tantum consilio hos exules ipsi iuvissent, verum & omni qua poterant ope, ipsorum egestatem sustentassent, magnum Socios omnes capit is periculū adituros. Quare suam ipse offerebat operam, ut dissidium hoc inter Christianos & Tōnuin suum tolleretur, quod parvo fieri posse negocio existimabat, modò Christiani in omnibus Tōno suo obedirent; etiam in iis, quæ spectant ad ceremonias, veteri Iapponiorum consuetudine institutoque receptas. Quod si Christiani, legis euangelicæ præceptis imbuti, intimo tantum mentis sensu Christum colere vellent, se non repugnat. Ad extremū Patres rogavit, ut ipsis auctoribus, Christiani ob-

ni oblatam conditionem acciperent. Intervenit nuncius datū fuit hoc responsum: cùm Christianis pér Euangelicam, quam amplexi erat legem non liceret ad tam iniquam accedere conditionem; nefas iudicare Patres ipsos adhortari, ut ad eam descendenter. Miserat idem Scimandono duos ex familiaribus suis ad Christianos Firandianos, qui suis verbis idem, quod Patribus erat dictū ipsis declararent, à quibus non absimile illi quod Patres dederant responsum retulerūt, hoc addito se nullū foin dominū suum habere odiūt, ab eoque non esse animo alienos, verū in cupere vehementer, ipsi in omnibus, ut antea fecerant, optemperare, modò Christiano ritū sibi vitam agere liceret; Quod si conditio hæc melior videretur, quam equitas postularet, maxime quod à clientibus patrono proponeretur, hanc libertatis suæ, in hac æqua &, ut ipsi existimabant, honesta postulatione subituros pœnam, ut agrorum fructus, quibus antea fruebantur, sibi non restituerentur, sed ut omnes, quasi calones, in heri sui famulatu, carris orizam, ut alio devehheretur, imponerent, & alia, quæ servi præstare solent, quantumvis homine ingenuo & libero indigna perficerent, modò Christi Domini cui se totos devoverant, san-

ctissimis

Etissimis legibus repugnantia non imperaretur. Postquam responsum hoc abstulissent internuncii, ab amico fide digno, certiores facti sunt Christiani, ut sibi tempestivè prospicerent, nam Scimandono & Foin non aliud quam opportunitatem exspectare in ipsis cum armato milite invadendi ac mactandi ipsorum proceres. Quod ubi à Christianis scitum fuit, Patres aliquot accersiverunt, quibus peccata confessi sua, omnes in unam se receperant domum, cuius situs eiusmodi etat, ut hostibus non pateret facilis ad ipsos aditus. Hanc insuper sic munierunt contra hostium vim ut nō sine multo sanguine deditionem facturi putaretur illi, quorum virtus domi militiæque cognita satis perspectaque fuerat. Socii potto assimo prospicientes, quantum ex his turbis immineret malum universis Christianis, qui in Lapponia erant, remedio aliquo ipsorum saluti tempestivè subveniendum existimarunt; quare Don Hieronymo, ipsiusque filio Don Thomæ, (qui Christianorum illorum erat principes, quibusque præ cæteris ita cebatur Foin) persuadere sunt conati, ut se ad defensionem quidem pararent, quô hostes consilium de ipsis hostiliter invadendis abiicerent, ubi negotium hoc sine suorum cæde non posse transi.

transfigi animadverterent. Cæterum si ipsis exploratum esset ad manus veniendum fore dditionem ea lege facerent, ut ipsi principes sine armis in hostium potestatem manandi venirent, & cæteris venia & impunitas daretur. Pater & filius, martyrii laureolâ consequendi studio, se in hæc induci sententiâ sunt passi, quod si armis se defendissent, martyrii honorem consequi non potuissent, immò salutem fortassis quam in discrimen adduxissent, nam facile fuisset in ipso cū hoste conflictu, culpam odii, aut vindictæ suscipere, ac propterea ad inferos detrudi, quod si modo iam illis præscripto mortem obiissent voluntariam, in eiusmodi pericula non incurrisserent. Præterea in Christianorum illicorum potestate non erat situm, ut se à morte, quam minabantur hostes, eriperent, cum vires, quibus tantæ multitudini resisterent, non suppeterent, periculumque esset, si res hæc ad Daifusamæ aures pervenisset, ne hoc temere suscepimus se defendendi studium, omnibus lapponiæ Christianis exitiale foret. Cùm in hoc statu essent Christiani, Seimandono & Foin, vel quia cum animis suis statutum & plane deliberatum non habebant rem armis tentare, aut quia ad dimicandum paratos videbant fortissimos milites, & propterera

pterea se non posse, quod maximè cupiebāt, ipsos ulcisci, eis renunciari curarunt, ut bono essent animo, cum ipsos bello persequi nunquam cogitassent, unde Christiani securo esse animo cœperūt, nos vero ab omni timore & periculo liberi.

Præclarum hoc Christianorum factum, cùm Christianis, tuim Paganis mirificè placuit, adeo ut postetitas omnis, quod imitetur clarum & illustre fortitudinis exemplū habeat. Cæterum consilium Don Hieronymi & Don Thomæ in hostium potestatem sine dimicazione veniendi, paucis cognitum fuit, periculum enim erat; si hæc fama ad Scimandonō & Foin aures pervenisset, ne hanc ipsos mactandi occasionem (ea est Idololatrarum improbitas) arripuisse, quāvis hac de re antea non cogitassent, maximè quod scirent eos viros esse strenuos, qui in bello Coraino magnam fortitudinis laudem reportassent. Ac præterea sibi persuadere nō poterant eos sine omni defensione carnificinam, quod ut facerent, hostes optabant maxime subituros

Difficultatem præterea non parvam nobis creavit in urbem Nangasachum aduentus Donnæ Mariæ Augustini filiæ coniugisq; viri nobilis qui dominus est Insulæ inter Corai

rai & Iapponiām. Cūm enim hic Regulus, Augustini gener, intellexisset sacerum suū extremo supplicio affectum, timebat ne uxoris suæ causa, magnum aliquod cogeretur subire malum, quare ipsam cum aliquot nobilibus fœminis Nangasachum misit, ubi ab omni fore periculo liberam existimabat. Intidit porro matronæ huius adventus in idē planè tempus, quo Daifusamæ iussu in Augustini liberos & fortunas inquirebatur. Antecep̄s sanè nobis cura itcubuit & solitudo, nā honestissimam matronam, Augustini viri de nobis optime meriti filiā (quam ipsius matritus homo domi honoratus, & Insulæ dominus, nobis diligenter commendaverat) deserere sine ingratia animi nota, eiusdem vero patrocinium in tempore tani turbulēto suscipere, sine magno periculo incurrendi in Daifusamæ offenditionem, non poteramus. Porro nullum lectissimæ fœminæ à nobis caritatis officium deesse sumus passi, eam enim in loco opportuno collocavimus, ubi ab omni periculo animo erat seculo. Postea verò quam Daifusama Donnæ Iustæ Augustini conjugi, & prolibus veniam dedit, & Maria vitæ amittendæ timorem facile depo-
suit.

Hactenus breviter perstrinxi labores,
D quos

quos in hac rerum apud Iapponios committatione exantlavimus, nunc æquum est, ut solatia, quæ nobis in mediis perturbationibus dedit præpotens Deus, eadem, quia sum usus, brevitate describam, ac simul cōmoda, quæ ex tantis malis divinâ providentiâ percepimus. Ac primùm divinitus factum agnovimus, hac status Imperii Iapponiensis cōversione à Daifusama non pauca esse sublata impedimenta, quæ nostrū in fide Christiana apud Idololatras ppaganda studiū, & in Christianorū salute procurāda, quo teneamur, desideriū poterant retardare. Cūm enī Daitusama, gloria de Iapponiæ Administratoribus victoria, in cuius remanet possessione, præscriptam à Taicosama rectionis formam mutarit, ac summum omnis Iaponiæ habeat dominatum, impium illud contra Dei veri cultores Taicosamē edictū, quod nos Christianosq; Iapponios omnes gravissimè afflixerat, iacet planè enervatum, quod non evenisset, si Administratores Iapponiæ, victores extitissent, nam iure iurando se obstrinxerant, ut quas à Taicosama acceperant leges, ab omnibus in omnem ætatem servandas curarent; quas nunc, Deo laus, plane filere magno nostro bono experimur. Cætera item omnia, quæ Taicosama in vita consti-
tuerat,

tuerat, temporis progressu ruent, & ad nihilum recident, Quia in re divinam agnoscimus providentiam quod is, qui omni scelere Christianos vexarat, & qui non solùm cum viveret, verum etiam mortuus, certa quadā ratione lapponiis perpetuo imperare cogitaverat, quippe qui suis Legibus lapponiæ Administratores, ad certam rectionis formulam, à qua ne latum quidem unguem discedere liceret, astrinxerat, ac deniq; in Deorum numerum relatus, tanquam novus belli Deus (hoc siquidem, ut fieret ab Administratoribus lapponiæ, constituerat) in delubro magno & nobili, ipsiusque iussu recens exædificato, Is inquam, ob scelerata, quæ in vita commisit, successorem in Imperio habuerit, qui omnia ipsius instituta immutaret, iisque quos ipse constituerat lapponiæ Administratores, pulsis, & in ordinem redactis, sibi dominatum arripuerit, & quod intitulum est, ipsi Administratores, qui pro Tai-ecosama mortuo ipsiusque filio defendendo, & vitam, & fortunas periculo committere non dubitarunt, quod in vita ipse præclarissimum fecerat opus, perpetuum divitiarum & potentiaæ suæ monumentum, Fuscino nimicum munitionem, imprudentes disturbancebant. Sensim itaque discedit conscelerati hominis

minis memoria, maximè quòd Daifusama, omnes clemētia & humanitate sibi devinciat, & ab ea, quam ubique tetratum & in Iaponia in primis secum victoria adferre solet, insolentia temperet, nam multis principibus viris, qui pro factione adversa steterant, percit, tantum tribus, qui erant præcipui duces fœderis, capita cervicibus abscindi curavit, nimirum Gibunoscio, Antocugio (quo consiliario in rebus suis omnibus usus fuerat Morindono) q̄ Augstino, de cuius morte sub epistolæ finem fusè latèque dicemus. Beneficii verò maximiloco ducimus, ipsius erga vxorem & filias Augstini clementiam, quibus ex legum Iapponiensium præscripto, adimenda erat vita, quam tamen eis non eripuit, ut neque uni ex Augstini fratribus, ipsiusque filiis, & aliis proceribus Christianis non paucis, quibus nulla supetesse salutis spes videbatur.

Erga nos porro Daifusama humanum se & benignum præbuit, benevolentiaque nō obscura sociis dedit signa, cum eorum qui Meaci & Ozacæ degunt verbis salutaretur. Similiter cum à P. Ioanne Rodrighez socio rum qui Nangasachi commorabatur nomine adiretur, non modo affabilis fuit in omni sermone, quē cum ipso habuit, verūm præter

ter modum lætatus est commemoratione
beneficii, quod idem Pater, & alii socii, qui
erant Nangasachi, ipsius causa in virum no-
bilem eius domesticum (qui tunc præsens
rem omnem narrabat) difficilimo belli tem-
pore contulerat. Neque contentus verbis,
quam ani no propter hoc sociorum factum
ceperat, voluptatem explicare, voluit reipsa
eandem esse omnibus testatam, nam diplo-
mata nobis bina dedit, quibus sociorū Mea-
ci, Ozacæ, & Nangasachi habitationes con-
firmavit stabilitatemque. Et cum hæ sint pri-
mariæ Iapponiæ totius vrbes, quæ magnas
habent immunitates, adeo ut qui eas libere
incolunt, beneficio dominorum Tenzæbo-
nis temporibus ipsis collato, in quavis Iap-
poniæ parte domicilia habere possint. Ma-
gnas Deo Q. M. gratias agere debemus, qui
talem ipsi mentem dedit, ut rem Iapponien-
si ecclesiæ in primis utilem sua sponte perfi-
ceret. Nam ab anno 1587. quo à Taicosama
nobis fuit aqua & igni interdictum, ad hoc
usque tempus, nullum Principis edictum
obtinere potuimus, quo nobis in Iapponia
consistendi potestas fieret; tantu verba per-
miserat Taicosama, ut certus sociorum nu-
merus Nangasachi posset commorari. Verū
quidem est, ipso mortuo cum Decemviri

Imperium administrarent, in quod eramus missi, Euangelium nimirum promulgandi, negocium agere in variis per quæ dispersi eramus Regnis non destitimus, quod nunc liberius siue omni sive nostro, sive aliorum, qui nobis aures dare volunt, periculo procurare possumus.

Magno fuit insuper solatio nobis Scimando Nangasachum redditus, adeo ut quæ res nobis magnam fecerat timorem, non patvam, singulari Dei beneficio, attulerit voluptatem. Dubitabamus vehementer num aliquam nobis adversam attulisset novitatē, timebamusq; præterea ne Reuerendiss. D. Episcopi in Lapponiam adventus, quem iustis de causis cælaverainus, ipsius in nos concitaret odium, sed Numinis favore ges huc habuit exitum sanè felicem. Cùm intellexissent Reverendiss. Episcopus, P. Visitator, & P. Provincialis Scimandono ad Carasonmunitionem venisse, miserunt P. Ioannem Rodrighez, qui suis verbis ipsi salutem nūciaret, quæ ipsi gratissima fuit, immo postquam diligenter ab eodem patre causam adventus Episcopi in Lapponiā cognovisset, ubi esse cumulate factum satis non obscure declaravit; tenuit quidem Patrem nostrum dies paucos suspensum, tandem vero dimisit

Et cum litteris ad Reverendiss. D. Episcopū
& P. Visitatorem, quibus bonam suam erga
socios omnes voluntatem ostendit. Vbi ve-
rò Nangasachum venit, cum Reuerendiss.
Episcopo aliisque sociis, tanquam cum ami-
cis familiares contulit sermones, & bis invi-
tatus, semel à Reuerendiss. & postea sociis
in Collegio prandit: nostrum verò erga se
studium sibi mirifice placuisse professus est,
neque ullam postea sive nostra sive Christiano-
rum Iapponiorum causa nobis molestiā
exhibuit: immo pro certo est nobis pollicit⁹,
atque confirmavit, se pro virili studia nostra,
cum occasio oblata fuerit, promoturum; re-
asserens sibi esse nunc magis quam olim, cū,
Taicosama homo difficilis regnaret, facilem,
maximè cum Daifusama sit Tenzæ dominus,
qui se in eiusmodi negotiis magis exorabile
præbet, quam consueverat Taicosama, im-
mo quam ipsi Administratores Imperii, qui
cū multi essent, de rebus similibus multa
sæpius inter se dissensione contendebant.

Deus præterea principes aliquos vires in
eam impulit mentem, ut nos apud Daifusa-
mam gratiosos facerent, ex quibus aliquot
nominabo: Cainocamo filius Quambioien-
dono Reguli Christiani Nangauoca mari-
tus Donnæ Gratiae quondam matronæ Chri-

stianæ, de cuius obitu in Annuis est scriptū;
Fulcimandono, qui etsi Idolorum sit cultor,
duos tamen nepotes habet Christianos, &
piætæ domesticos nobiles non paucos; &
Alonodangii filius, qui Christianis nondū
sacris initiatus, de lege Euangelica valde ex-
istimat bene.

Magnam etiam cepimus voluptatem ex
distributione Regnorū amplius trīginta,
quam post victoriam fecit Daifusāma, nam
adversariis suis aliqua abstulit, quæ suæ fa-
ctionis viris dedit. Christiani porro aliqui
in Idololatrarū clientela suis fortunis, us
antea, libere fruuntur: alii vero per eorum,
qui alieni sunt à Religionē Christiana, ter-
ras dispersi, tanquā rosæ inter spinas, ad vir-
tutem, quam ipsi, colūt amandā eos alliciūt,
qui variis imbuti erroribus, le vitiis conta-
minare & sceleribus hactenus non destite-
runt, atque eos hac ratione ad Euangelij a-
morem alliciunt.

Cainocamio obvenit Regnum Cicugē,
Regno Bugensi, cuius duas tertias partes ip-
se antea possederat maius. Cum autem Re-
gni Cicugen urbem Facatam Christiani mil-
le incolant, & totidem in aliis Regni huius
terris commorentur, sperare merito possū-
mus Christianæ Religioni fautores accessu-
ros,

ros maximè cū Caonicamius, in cuius familia
sunt non pauci Christiani, domicilium suū,
quod hactenus fuit in Bugensi Regno, nunc
in Cicugensi collocarit. In domesticorū suo-
rum numero esse voluit Ioannem A cascica-
mon nobilem Christianum sibi antea arcta
iunctum amicitia, qui cum trecentis Chri-
stianis est Cicugense Regnum ingressus, in
quo Caiconeamii liberalitate amplis frui-
tur vectigalibus, quæ res immortale nobis
peperit gaudium; nam vir est optimus, in
quo habent Christiani, quæ imitantur pie-
tatis illustria exempla non pauca. Quod au-
tē nos mirifice recreat, est in primis illa, quā
Deus est usus ut ipsum in prælio conservaret
salvum, ratiō sanè admirabilis, ac præterea
quod Daifusama victor, animadversionē &
supplicij quo in ipsum usurpus erat, Cainoca-
mio condonarit. Fuit A cascicamon, tanq̄ vir
strenuus, & rei militaris peritissimus, iis qui
in prima acie exercitus Administratorū Iap-
poniæ dimicabant, dux datus, & cum sub
prælii initium à proditionibus desertus, se ab
hostilibus turmis circumclusum videret, a-
deo ut nulla evadendi spes appareret, in me-
dio eo animo irruit hostes, ut nō antea con-
fligere desineret, quām sibi ab adversæ fa-
ctionis milite vita adimeretur. Probè quip-

D s p e l c i e.

pe sciebat, impium esse & perniciosum illum
Iapponiorum morem sibi mortem concis-
cendi, hanc ergo cogitationem de ventre
scindendo postquam Dei præsidio abiecis-
set, hoc solum omni studio contendit, ut in
medio confertissimorum hostium pugnans
aliena manu interficeretur, forte evenit, ut
cum strenue pedes hoc animo dimicaret, in
amicum suum Caiconamium, qui partes
Daifusamæ sequebatur, incideret, à quo ex-
vestitu & armis, quibus erat tectus, faci-
le cognitus, & tanquam à familiari salutatus,
iussus est bono esse animo, ac de vita non es-
se sollicitus, cumque Cainocainius diceret se
non satis mirari posse qua ratione Acascica-
mon inter medios imbræ plumbeos, quibus
ab hostibus impetebatur, salvus existeret:
aut saltem in eiusmodi periculo constitutus
quod ritu patrio sibi ipse manus non attulis-
set; Respondit Acascicamon, se Dei timore
at tam nefario scelere perterritum, dedita o-
pera in confertissimam exercitus partem ir-
rupisse, ut, cum strenui militis partes ageret,
ab alio conficeretur. Cæterum beneficii nō
vulgaris gratiæ loco habiturum, si cervici-
bus suis ipsius Cainocamii caput absinde-
retur, A quo facinore non modo alienum se
esse professus est Cainocamius, verum & de
ipsius

ipius salute se cum Daifusama diligentissime acturum recepit, & ex equo desiliens voluit Acascicamō eo uti; ipse vero infamie equum ascendit. Post adeptam victoriam, fidem servavit Cainocamius, nam supplex Daifusamā rogavit, ne vita Acascicamoni eriperetur, utq; sibi liceret ipsum in domesticorū suorum numerū admittere. Vtrūque & libenter & facile concessit Daifusama, immo lætari est visus, quod vir spectatissimus & ornatus, qualem sciebat esse Acascicamō, superstes esset Republicæ, cuius & ipse opera esset fortassis aliquando usurus. Atq; ita Acascicamō ab omni vite periculo vacuus consuetudine fruitur Cainocamii, quem, ut speramus, in eam pertrahet sententiam, ut Religioni Christianæ faveat, Quia in re socium & adiutorem Soiemondono aut avunculum aut patrum (zio lingua itala) Cainocamii est habitus.

Accidit postea Acascicamō venire Ozacam, ubi à Sociis dies aliquot hospitio acceptus, non cessavit Deo potenti gratias agere, quod ex certissimis vitæ periculis erepto, sibi esset abunde prospectum de vectigalibus, quibus reliquam vitam honeste traduceret: quamvis possessiones amisiisset proprias.

In

In hoc Regnum Cicugense commigrarunt
Coromo nobiles Christiani non pauci, qui
se in Cainocamii clientelam contulerunt,
quorum ut speramus consuetudine, Idololatæ fidei nostræ consequentur notitiam, ac
proinde, ut eam tandem complecantur, fa-
cilius induci poterunt.

Nangaiocæ pro parvo, quod antea posse-
derat Regno Tango, nomine, dedit Daifu-
sama omne Regnum Bugen. & quæ ipsum
tingit tertiam Regni Bungensis partem. Cū
vero sit hic vir princeps, rerum nostrarū stu-
diosissimus, fratremque habeat ac filium &
duas filias & præterea ex præcipuis domesti-
cis aliquos qui Christum Dominum colant,
optime speramus paganos harum Regionū
incolas salutis consequendæ desiderio in-
censos iri. Continuo atqui Nangaioca se à
Daifusama factum Bugensis Regni Dominū
intellexerat, P. Organtinum rogavit, ut lit-
teris suis moneret Patrem, qui apud Bugen-
ses rem Christianam procurabat, ne de mü-
tando loco cogitaret (& ut à suo domestico
ad eundem Patrem idem scriberetur cura-
vit) verùm ut in cœpto iuvandi Christianos
munere persisteret. Nam apud se constitue-
rat clientibus suis, qui ad Christianam trans-
ibant Religionem pro virili favere; ac reapse
nunc

nunc favet, nam omnibus suscipiendi Baptismū, templaque ad Christianorū usum exædificandi potestatem fecit. Ex ipsius nobilibus triginta sunt, qui opportunitatē expectant ut Baptismo initientur, qui ab ipso Nangaioca fuere inducti ut aures darēt Catechistæ, nam in quodam, quem cum crientibus suis habuit, sermone dixit hominibus esse ea proponenda, quæ ad salutē spectant, ut qui vellet, ea libere amplectetur, neminem autem cogendum ut rationem vitæ institutumq; mutaret, seque vehementer cupere, ut omnes in studium Catechismi adiscendi incumberent, & ad Baptismi lauationem adirent: cum eorum, qui Baptismo fuerint initiati sit in posterum opera usurū, maioremque ipsos in honore & existimatione, quam alios, qui à Baptismo abhorrent, habiturus.

Non fuit Nangaioca hoc, quo Christianos clientes suos prosequebatur, favorē contentus, Verū ubi intellexit Christianos Firadianos numero septingētos, ne Christianam desererent fidem, extorres in agrū Nangasachi commigrasse, eos ut in suum ventirent Regnū invitavit, ubi maiora illis, quæ in patria habuerant sua, in singulos annos essent accepturi vectigalia, atque ut certi ali quid

quid, cum de hac Christianorum Firandianorum migratione constitueretur, tum etiam de aliis rebus magni ponderis, Bungo Nangasachum misit P. Gregorium Celsedes ad P. Visitatorem, neque ita multo post voluit septingentos illos Christianos festinanter in Regnum Cicugense venire, ut vetigalium promissorum possessionem certierent. Res hæc nos magno sane affecit gaudio, nam cœtum illum Christianum omni laude dignissimum; tandem Dei benignitate certas reperisse sedes videmus, in quibus vitam & Euangelicæ legis præscriptum libere absque omni timore degit, quo nihil ad Christianæ Religionis propagationem in hoc Regno accommodatis accidere potuit.

Dedit Daifusama Fucuscimadono, cum Sociorum, tum aliorum Christianorum (in quibus numerantur duo ipsius nepotes, & non pauci domestici nobiles) amico, Regna duo, ex iis quæ fuerunt Morindono, in quorum uno est munitio Firoscimā, cuius supra memini, cum scriberem Bonzios, quibus erat addictissimus Morindono, nobis infense adversatos. Continuò ac se Regnis à Daifusama donatum intellexit Fucuscimadono, in domesticorum suorum numerum cooptavit

vit Irdasacon & Don Paulum de Bungo antiquos & nobiles Christianos, qui herū suum in Regnorum possessionem proficisci entem comitati sunt. Vbi verò intellexerunt Patrem, qui Christianorum illis in locis euram habebat, Nangasachum abivisse, omni cum festinatione miserunt nuncium, qui ipsum revocaret, prolixè summum singulare que suum studium ad suadendum hero suo Fucuscimadōne polliciti, ut optimum quod habebant Bonzii domicilium Sociis tradaret possidendū. Sed nuncius, qui tanta quāta poterat ambulavit celeritate, est Nangasachi primum asseditus Patrem, quem non antea remittendum Sociorū Superiores iudicarunt, quām ipse Fucuscimadono rem cum familiarem; tum publicam, Firoscimæ recte constituisse. Missus porro est Aman guccio Socius Lapponiensis sacris non initatus, Firoscimæ Tono notus, ut cum Fucuscimadono tum Christianos qui apud ipsum erant, inviseret. Et cū Fucuscimadono, malam de Bonziis animo imbiberit opinionē, de sociis vero bonam, multosque in familia sua habeat Christianos nobiles, spes magna est futuros in ipsius terris lātos & uberes laborum nostrorum fructus. Optatissimi venerunt nuncii de magna, quam Fucuscimadono

dono pātri nostro Firoscimam reverso exhibuit; benevolentia, nam omni ratione contendit, ut Sociū domicilium ibidem habeāt; clientesque suos ab Idololatria ad unius Dei cultum alliciant; quare locum Sociorū habitationi commodum patri assignavit. Dei potro iudicio ac Numine facta agnoscimus, quæ Morindono contigerunt. Cūm enim is opibus magnis esset præditus, ac barbaris imbutus superstitionibus, ut in suis Regnis maximam haberent auctoritatem Bonzii, ac propterea ut in iisdem Idolorū cultus vigeret amplius quam in reliqua Lapponia effecit. Huic tanto malo propediem (ut speramus) prospiciet Deus. Nam Morindono est hoc tempore duorum tatum parvorum Regnum Dominus; de quorū diuturna possessione nondum est certus, & à suo maximo Deo, qui ipsi erat victoriam pollicitus, turpiter delusus, ab aliis vero suis Diis, qui Cami & Fobochi appellantur, in quibus spē suam omnem reposuerat, planè reiectus, si tamen res inanimæ aliquid reiicere possurit: Quare, si non est omnino truncus & stipes; ad bonam frugem ex superstitionum, quibus implicatus est, inanitate se recipiet, id que nobilium domesticorum suorum exēplo, qui se competisse manifesto testantur.

Camo-

Camorum & Folochorum nullam esse potentiam. Quare ut Ozaca ad nos scripsit P. Organtinus, complures ex ipsis sunt baptis-
mo iniciati. Immo plerique ex iis, qui antea
in Morindoni vixerat famulatu, postquam
hacten superstitionibus pestiferis obligatus
animadverterunt magna esse calamitate af-
fictum, in qua fortassis ipsi erit tabescendum,
se Amanguecum receperunt, Patrique no-
stro, ibi residenti honores nunc magnos fa-
ciunt, cui, cum apud Morindono floreret,
iniuriam facere honorificum putarunt. Fa-
vete eidem Patri Regnum illorum gubernator, qui vehementer hoc nomine se gau-
dere testatur, quod Patrem cuius conatus &
labores promovere constituit, in terris illis,
quibus ipse imperat, offenderit.

In Regno Bigensi (quod Meaco est fini-
tum, & à Christianis non paucis incoli-
tur, quos communis belli calamitas cū Ci-
nagondono Regni Domino, qui plane cor-
ruit, graviter afflixit) patere nunc incipit a-
ditus, cum ad Christianos in suscepta fide
conservandos, tum ad Gentiles ab Idolorū
cultu ad Christianam Religionem traducē-
dos. Nam Quingodono à Daifusama Rex
Bigesis factus, ex domesticis suis multos ha-
bet virōs nobiles veritatis cultores, quorum

E   opera

opera, ut speramus, nobis licebit vineam illam sic colere, ut in posterum nihil ab hostibus timere debeat, eandemque sic augere, ut magnam Regni illius partem sit occupatura. In Quingodonii fidem & clientelam se contulit Ioannes Amacusadono, qui Amacusa aliquandiu exulavit. Is nunc ab eodem Quingodonio est donatus possessionibus, quibus & se & domesticos clientesq; suos ad octingentos honeste sustentare poterit. Nobilibus item aliquot Christianis Bugensibus fœderatis suis Daifusama agros dedit in Regno Miimaraca, quod Bigense Regnum attingit.

Magna est ex iis, quæ præclarè & feliciter gessit Quambioiendono, consolationis nobis facta accessione. Is enim belli initio postquam Daifusamę sectam constituisset sequi, totius ante actæ vitæ errores, ut est dictum, de sacerdotis sententia pœnitendo correxit, & in Regno, in quo per id temporis commorabatur, Bugensi, magnum & fortem confecit exercitum, quem in Regnum Bungo duxit, ubi de iis, qui Administratorum Iaponiæ tuebantur partes, insignem reportavit victoriam; (qua non contentus, alia est ingressus Regna, in quibus hostes feliciter domuit, & ut Christo Domino ab omnibus immor-

immortalis daretur gloria effecit. In vexillis quippe suis, salutatis crucis effigiem, que in omnium incurreret oculos, proposuit. Non est porro cur factum hoc, tamque in rem levem, ullus contemnat. Cum enim in ora illa Scimoana, magna sit principis huius viri auctoritas, non est dubitandum, quin hac illustri Christianæ, quam profitebatur, fidei testificatione, Christianos omnes in magnū apud Idolorum cultores honorem adduxerit.

Idem Cambioiendono auctor fuit Ari-mæ & Omuræ, ut pro Daifusama arma caperent, unde ipsorum extitit salus. Ex eodemque fonte est profectum, ut in hac publica Iapponiæ calamitate, eorundem clientes ab omni periculo sarti tecti persistenterint, immo quod Daifusama omnē Christianorum cœtum non vexet. Erratum enim Augustini (si tamen errati nomine meretur optimi viti studium pro Imperatoris quondam sui legibus propugnandi) correxerunt hi principes Christiani, adeo ut Daifusama non habeat, quid sive nobis, sive aliis Christianis succenseat: beneficium enim, quod ab his Christi cultoribus in hoc civili bello accepit, offensionis, quam Augustini factum ipsi afferre potuit, memoriam planè obliteravit.

Summæ præterea est Cambioiendoni adscribendum felicitati Giacatæ sive Regis Būgo ad sanctam Ecclesiam Catholicam reditus, cùm captivus detineretur. Hic Giacata paucis ante mensibus, quam Taicosama nos exagitaret consilio Quambioiendoni & familiaritate inductus, est sacro initiatus Baptismo. Cæterum homo imbellis & timidus, maluit Taicosamē non displicere quād datam Christo Domino fidem servare. Cùm ergo nullum exstaret ipsius factum Christiano homine dignum (ut bene apud herumi suum Taicosamam audiret, se Christianum esse factis declarare noluit) eaque quæ in Christi ecclesia ad animæ salutem conservādam habentur adiumenta, neglexisset, ad superstitiosum Camorum & Folochorū, quorum fuerat semper studiosissimus, cultum mortalium miserrimus rediit. Variis autem à Domino calamitatib' afflictus, ut se Christianum agnosceret tandem est inductus, nā, ut est dictum, prælio cum Quambioiendo decertavit, in quo hosti suo succubuit. Re ergo ipsa didicit, vanam fuisse spem quā in Diis suis collocaverat. Ea potro fuit hominis insanitas, ut Camorum & Folochorum nullus apud Iapponios in aliquo singulari esset honore, cui aut vota ex cuius delu-

bre.

bro, Idoli simulachrum rem ve aliām similē
penes se non haberet. Eiusmodi autē quod
annis ab huic octo amiserat, recuperaturum
confidebat, & quod hominis arguit demen-
tiam, has talibus quisquiliis saccū duos pal-
mos longum, satisque latum armatas, tan-
quam militarem fasciam portabat. Verum
adventitia hæc, in quibus fidebat, adiumenta,
ab hostium manibus eripere eum nō po-
tuerunt: nam abductus est captivus Naca-
zucavam, quæ est Bugensis metropolis. Fe-
liciter autem evenit, in eadem urbe tunc es-
se Patrem ipsi Giacatæ quondam familiarē,
qui calamitate hominis, quē inviserat, mi-
sericordia, vehementer commotus, ipsum
quām potuit amicissimè hoc admonuit, té-
pus esse cogitandi, Deorum, in quibus ipse
omnem salutis & fortunarum spem colloca-
verat, potentiam esse planè nullā, nihilquę
sub Sole esse, ad quod tanquam certum ad-
miniculum admitti posset, quare nihil ipsi
posse utilius accidere, quām vt optimi Regis
Francisci filius de animi sui salute seriò cogi-
taret, ac propterea dādam operam ut ad ec-
clesiæ sanctæ grēmīum rediret. Hoc Patris
cōsilium ipsi valde arrisit, quare actis ei gra-
tiis, respondit se Camorum exitiosas frau-
des probè agnoscere, ac propterea redditum

ad beatæ vitæ semitam magnopere expetere. Cæterum quia in eorum, quæ alias didicerat de fidei Christianæ dogmatibus, oblivionem venisset, rogaret Patrem, ut eiusdem fidei rudimenta sibi de integro explicarentur. Millus est socius sacris nōdūm initiatus, qui eum in fidei principiis erudiuit, adeo ut Giacata in fine hebdomadæ, postquam in singulos dies aliquot horas in Catechismi studium aures præceptoris dedisset, in fide fuerit confirmatus, & de omnibus, quæ post suscepit baptismum commiserat, peccatis pœnitentiæ sacramento delēdis serio cogitarit: non minus quam si eodem temporis puncto, ex hac vita migrandum foret. Auditus est suo tempore à Sacerdote diligenter, fuit enim hoc negotium, sine omni festinatione præpropera tractandum. Sed vix ad exitum perducta fuit instituta confessio, cum adferretur ad ipsius custodes Dai fusum mandatum, ut ad se festinanter Giacata bene comitatus, ne in via au fugeret, mittetur. Et cum omnes qui aderant ipsum ad supplicium acciri suspicarentur, acerbum hunc nuncium, quo eum tolerabilius ferret, anfractibus & circuitibus ei deferre cœperunt, at hominem ad omnia paratum, ut consolatore, qui ipsi animos adderet, opus non.

non esset, deprehenderunt. Nam cùm Deú
(ut ipse aiebat) Dominum nostrum repe-
risset animique sui maculas pœnitentiæ sa-
cramento ablutas certò sibi persuaderet, se
non mortem fagere verùm expetere præse-
ferebat, tinebat præterea ne vitiorum ha-
bitus, quos frequens peccandi consuetudo
in ipsius ingeneraverat animo, ad pristinam
peccandi licentiam stimulos suppeditarent,
Addebat insuper accidere posse, ut sibi è vi-
ta migratuor, Sacerdotis à quo peccatorum
vinculis liberaretur fortassis conveniendi.
non daretur opportunitas. Cùm ergo se à
peccatis existimaret liberum (rite enim ini-
quitatis à Sacerdote erat abolutus) sine o-
mni cunctatione ab hominibus dimigrare
cupiebat, ex morte itaque, quam sibi puta-
bat imminere, non dolorem ullum, ut faci-
unt ii, quibus res sunt secundæ sed magnam
animo capiebat voluptatem. Cùm similibus
præparatam haberet animum cogitationi-
bus, est iter Meacense ingressus. Deus porro
præpotens, qui singulari sua clementia, ip-
sius animo vitam amissam reddidit, lucis hu-
ius usuram ipso noluit eripi: à Daifusama e-
nim est tantum exulare iussus, in loco non
longè à Meaco, ubi nunc in proposito susce-
ptoque Dco serviendi consilio, quod Numi-

nis afflatus cepit cum in custodia calamitatibus afflictus iaceret, constans persistit.

Maximo nos gaudio cumulavit Pater misericordiae, & Deus omnis consolationis, qui nos in omni nostra tribulatione consolatur, nam sua immensa bonitate effecit, ut Christiani Fingenses in eum quem nunc retinent tolerabilem statum venerint. Cum enim hominum iudicio in perpetuis victuri putarentur miseriis, (clientes namque fuerant Augustini) Deus eorum patrocinium suscepisse videtur. Canzviedono siquidem secum ipse reputans, ac diligenter cogitans, quanta fide Christiani illi pro hero suo Augustino absente pugnassent, quam fortiter, cum in munitione Vto arcta teneretur obsidione, vim vi defendissent, in eam venit sententiam, se neque fortiores illis milites reperire posse, neque clientes magis fidos, quare damnorum que acceperat (multi enim ipsius milites in obsidione a Christianis cæsi fuerat) memoriam deponere constituit, ac beneficiis hæc probotum militum turmam sibi devincire. Vectigalibus ergo, quæ ante bellum singuli possidebant, ipsos frui patitur, immo & eorum, qui in munitionis propugnatione præcæteris fortiter decertarunt possessiones auxit. Ut que ipsos pacatos & quietos haberet (quod

(quod fieri nō posse animadvertisit, nisi Christiano ritu vivere permetteret) omnem vivendi eisdem licentiam libertatemque dedit: nonnunquam cum aliquibus, quos in domesticorum suorum ascripsit numerum, de fide Christiana, nostroq; vivendi instituto, deque iis, quæ in obsidione contigerunt, sermonocinatur, atque hinc factum ut de iracundiæ, qua in nos exarserat, acerbitate plurimum remiserit, summamque illam quam fortes Christiani totò obsidionis tempore ptae se tulerunt, animorum coniunctionem, ex Christiana profectam disciplina intellexerit, quare maiora ipsis quam antea benevolentiae signa ostendit. Miserat idem Canzviedono viros honoratos certarum terrarum gubernatores Scichium & Amacusam, ut de ea, quam Socii in Lapponia tenent vivendi ratione certi aliquid indagarent, qui ad herum suum reversi cum ipsi, tum eius consiliariis, persuaserunt, hanc solam superesse rationem continendi in officio terrarū illarum incolas, qui ad unum omnes sunt Christiani, ut eis permittatur ex legis Christianæ præscripto vivere, ac propterea necessarium esse, ut ipsis perpetuo adsint Patres Societatis, sine quorum opera diu consistere non poterit inter eos, quæ nunc est,

E 5 pax.

pax. Rogarunt itaque hi Gubernatores **Pas-**
 tres nostros ut Christianos illos inviserent,
 ac solennibus ceremoniis imminentē Chri-
 sti Domini natalem diem colerent. Quod
 ad patres qui iussu Canzviedono detinebā-
 tur captivi, negarunt se posse certi aliquid de
 hero suo promittere: cæterū Sociis reliquis,
 quo ad alia ab eodem hero suo non accipe-
 rent mandata, omnem sunt prolixè polliciti
 benevolentiam. Tandem Quambioiendo-
 no sua auctoritate & precibus, tantum Can-
 zviedono perfecit, cùm de libertate sociis
 captiuis danda cum ipso ageret, ut ipse in di-
 es fieret placatior & ad extremum noster fa-
 ctus sit amicus: ad quam rem juvit Socius nō
 sacerdos, à P. Visitatore missus ut cum Can-
 zviedono de rebus parvi ponderis ageret.
Vero ergo loco actum est de modo viven-
 di Societatis, & de causa quæ socios mouit
 ut in Iapponia commorarentur. Deinde di-
 ctum est Socios cupere cum omnibus Iap-
 poniae proceribus amicitiam inire, eosque
 post P. Visitatoriis in oras illas redditum varia
 rentasse, quibus ad ipsius Canzviedono a-
 micitiam aditum facherent, sed propter ipsi-
 us & Augustini dissidium promovisse nihil.
 Tertio loco ablatae sunt multæ, ea que iustæ
 causæ quibus vetebantur socii in pacificato-

ria illa legatione (cuius supra meminim⁹) ad præsidium munitionis Vto se implicare, Sociorum porro omnium nomine rogatus est Canzviedono, ut socii, qui nulla sua culpa in carcere captivi detinebantur, liberi abire permisserentur, & ut ipse in cuius terris magna esset Christianorum multitudo, sociis, quorum labore & sedulitate inter eos pax servabatur, pro sua clementia, & erga clientes suos benevolentia, favere non recusaret.

Hæc omnia in libello à Socio scripta, data fuere intimo Canzviedoni domestico, cui cum esset factum satis, & herum ipse suum nobis placavit. Dimissi sunt continuò ex carcere Socii. Verum ut intelligerent omnes, non P. Visitatoris precibus, sed studio gratificandi Quambioiendono libertate donatos fuisse, noluit Canzviedono, Socio à P. Visitatore ad se misso antea patere aditum, quam Socii è carcere educiti iter Nangasachum versus ingressi essent; quibus hoc oneris impositum fuit, ut libertatis suæ auctore agnoscerent Quambioiendono, & hoc nomine ipsi gratias ageret. Est Socio postea colloquendi facta potestas, ea quæ à P. Visitatore in mandatis acceperat, pponendi. Quæ omnia mirifice Canzviedono placuerunt;

quare

quare & socio magnum habuit honorem, &
in nostri ordinis homines ullū se habuisse o-
diū negavit, quamvis ppter graves, quas cū
Augustino gerebat inimicitias, nostram non
maḡni æstimasset amicitiam. In posterū vero
se nobis amicum fore promisit, non tantum
verbis, verum ubi occasio oblata fuerit, &
factis; amicitiæque suæ uberes, ubi ex Regia
ad quam festinanter proficiscicebatur rediis-
set, fructus est pollicitus.

Nova hæc nostra cum Canzviedono ini-
ta amicitia, cùm Sociorum dimissione ex
carcere coniuncta, Christianos ad animos
erigendos movit, & ad bene de felici in ter-
ris illis rei Christianæ progressionē sperandū.
Sibi enim persuaserunt bona principis huius
voluntate, non modo Socios, posse certa in
quibus cōmorentur sibi constituere domi-
cilia, verūm & Christianos omnes ad legis e-
uangelicæ præscriptum libere sine omni ti-
more vitam instituere. In quam spem non
sunt temerè ingressi, nam ex Canzviedoni
nobilibus domesticis complures Baptismū
expetūt, & ipse Canzviedono cœpit de san-
ctissimo Religionis Christianæ instituto be-
ne sentire, & erga socios voluntatem habere
optimam. Non licuit per ipsius festinationē
(omni enim qua potuit celeritate. Meacum
iter

iter matuſabat) agere de certo ubi in ipsius
terris conſideremus, loco. Immo Iapponiae
conſuetudo non patitur, ut primo congressu
negotium aliquod transfigatur. Quare hac
de re agendi tempus erit, ubi P. Visitatorex
ſociis aliquę delegaverit, qui pro beneficio
dimiſſionis Sociorum ex carcere, gratias a-
gat. Deinde non eſt omnino certum, quis
futurus ſit terrarum illarum dominus, quā-
vis magna cum ſpe eas obtainendi Canzvie-
dono ſit viam Meacensem ingressus, qui ſi
terras illas, quae erant Augustini à Daifuſa-
mā impetrarit, non parva eſt ſpes, non modo
de conservanda in iis fide, qui hoc tempore
Christiani ſunt, verum & de eadem inter I-
dolorum cultores propaganda, quos puta-
mus ad suave Christi Domini iugum luben-
tissime magno ſuo bono acceſſuros. In ma-
gnam præterea ſpem adducimur, Daifuſa-
mam, quae belli tempore à Quambioiendo-
no accepit beneficia, inſigni aliquot terrarum
dono remuneraturū, quamvis proximis die-
bus Cainocamio Quambioendoni filio,
Regnum Ciciigense dederit.

Hic eſt preſens rerum Iapponiensium ſta-
tus, qui anteā ſtabilis plane & quietus eſſe
nō poterit, quam Daifuſama Regna omnia
distribuerit. Abierunt quidem Meacū pro-
ceres,

ceres, qui variarum rerum, quas à Daifusa-
ma singuli exspectant, desiderio flagrant, ac
propterea an aliquæ sint futuræ Regnorum
permutationes hactenus exploratum non
habuimus. In tantis porro rerum omnium
perturbationibus hoc fruimur solatio, quod
experiamur, quæ hactenus acciderunt, o-
mni à divino Numine ad maius Ecclesiæ
Christianæ incrementum commodumque
dirigi (quod ex iis, quæ iam scripsimus æ-
quus lector sibi facile persuaderi patietur)
utque tyrones in Christiana Religione mi-
lites, se tot tantisque laboribus periculisque,
permittente Deo, exerceri intelligent, quo
überiores fructus præstantioresque percipi-
ant, non tantum ipsi, verum & Gentiles, qui
cùm Christianorum, quos publica per vari-
as provincias dispersit calamitas, consuetu-
dine fruantur, fidei nostræ magno suo emo-
lumento notitiam consequuntur.

Vt Epistolæ huic meæ finem faciam, de
Augustini Tzucamidono amici nostri opti-
mi & fidelis (quod supra facturum me rece-
pi) dicendum est morte, quæ nobis magnū
sanè & acerbum dolorem commovit. Ami-
simus siquidem inter Iapponios, Christiano-
rum columen. Cæterum maxima quæ dedit,
cùm ex hac vita migraret salutis suæ signa,
nobis

nobis non exiguum doloris nostri levamen-
tum attulerunt. Is ergo belli initio, cum exi-
stimaret se religione obligari, ut pro hero suo
Taicosama arma caperet, ac se non exigua
aditum vitæ pericula animadverteret; ma-
gno cum pietatis sensu, antequam Meaco a-
biret, pœnitentiæ sacramento peccatorum
suorum maculas abstersit. Cumque victoria
de hostibus reportare speraret Christianam
per universam Iapponiam constituerat am-
plificare Religionem. Nam liberius ei licui-
set quam antea, Christianis patrocinari: Si
victor ex prælio salvus rediisset.

Cum instaret præliū, scripsit tum ad ter-
rarum suarū gubernatores, tum ad nostros,
qui in Regno Figen erant, ut omni studio
cōtenderent, quot possent Gentiles ab Ido-
lorum cultu ad Christi religionē attrahere.
Postea vero quam in aciem dimicationenq;
ventum est, Administratorū exercitus, bre-
vissimo tempore per nefandum proditorū
scelus, ut antea diximus, est dissipatus. Cum
nulla evadendi spes appateret, in mentem
ipsi venit (non dubium quin Dæmonis af-
flatu) se non sine maxima infamiæ nota vi-
vum in hostium potestate pervenire pos-
se, ac propterea honorificum fore, cum à Iap-
poniis omnibus strenuus belli dux habere-
tur,

tur, sibi patrio more ventrem scindere. Sed cùm tacitus secum consideraret, quām esset immane scelus uim corpori suo & vitæ afferre, animū ab hac impia cogitatione ad Dei timorem convertit, utque virum fortē de-
cuit, & in Christiana Religione optimè in-
stitutum, Dei honorem suo anteponendum
iudicavit; quare se ab hoste capi permisit,
quò ad mortem, quā sibi imminere sciebat,
paratior iret. Sistitur itaque captivus Caino-
camio, q̄ virti clariſſimi aduersa fortuna cùm
permotus vidēretur; eum animo esse infra-
cto sensit, hisce enim verbis Augustin⁹ Cai-
nocamium (in cuius erat potestate) est al-
locutus. Domine , probe nōsti qualis ego
fuerim; & qualem nunc me esse conspicis,
quare ōro ut unum à te beneficium habeas.
Cumque existimaret Cainocami, ipsum vi-
tam deprecari, subiunxit Augustinus: De hac
corporis vita quam nihili facio conservanda
non labore, & si Dei offendam non timuis-
sem facile me ipse vita priuassem. Benefi-
cium autem quod in hac mortali vita uni-
cūm mihi fieri cupio, hoc est, ut mihi de-
tur facultas conveniendi sacerdotem , cui
Christiano ritu peccata mea confitear. Cai-
nocami est prolixus suam hac in re apud Dai-
fusiam poll icitus operam. Augustinus ita-
que

que propter spem sibi datā impetrandi quod maxime cupiebat, magna est voluptate perfusus. Cæterum Daifusama se inexorabilem præbuit, cui & ipsum postulatum, tanquam de re Augustino non necessaria vehementer dislicuit. Datus est ergo Augustinus in custodiam militum ductori, cui insuper hoc à Daifusama mandatum, ut diligenter custodiatur, quod factum est, nam domesticos omnies ab ipsius simulatu amovit, immo honorario puerō, ut hero suo in tantis miseriis constituto inserviret permettere noluit. Paucis post diebus à magna hominum multitudine Ozacam adductus est Augustinus, ubi nihil intentatum reliquit, ut animi sui sordes poenitentiæ sacramento eluerentur. Qua de te Socios fecit certiores per litteras, quarum aliquæ in Daifusamæ manus inciderunt; Sed homo rerum Christianarum ignatus, cùm nesciret quid esset peccatorum confessio, & quorsum tantopere Augustinus ad se sacerdotem accerseret, iracundia exarsit et stomacho, neve Sociis ullus ad Augustinum pataret aditus diligentius quam antea ipsius custodibus mandavit. Quare nobis nō licuit, quamvis omni hac in re diligētia uteremur, optimi viri voluntati facere satis. Cum ergo de confessione Sacerdoti facienda nullam

sibi superesse spem animadverteret, ad unicū quod extare sciebat remedium, (probè erat Christiana imbutus disciplina) ut de admīssis à se peccatis valde doleret, confugiēdum duxit, tempore ergo illo, quo in carcere fuit, partim de peccatis suis, non sine acerbo animi sensu & dolore, recogitavit, partim statas Christiano ritu preces, quibus Dei matris auxilium imploratur, recitavit aut certè in opere aliquo pio se hac ratione exercuit, ut sine intermissione peccata sua defleret: Omni itaque studio præsentes molestias, impendente mque sibi mortem, animo magno & prout Christiana religio præscribit placide perferre contendit, ut hac ratione omnes peccatorum suorum maculæ prorsus eluerentur. Animo fuit dum in carcere detineretur excelsò atque invicto, adeo ut hoc nomine proceres gentiles, qui ipsum invilebant admiratione obstupescerent, neque aliud vero ex ipsius ore verbum exibat, quam quod animæ spectaret salutem. Semper n. præ se ferebat, quo tenebatur desideriū cōveniendi Sacerdotē, ut confessione salutari animus peccatorū sordibus inquinatus abstergeretur.

Tandem capit is condemnati Augustinus, Gibunoscio, & Ancocugio, in iumentis strigosis

Rigosis insidentes deducti fuere per vias Ozacæ, ac postea in tribus carris collocati per Meacum sunt vecti. Quæ res apud Iaponios est in primis ignominiosa, maxime si proceres, & in honore aliquando fuere constituti, qui eiusmodi ferre coguntur ignominiam. Primus locus Gibunoscio, tanquam fœderis auctori & Principi, est tributus. Huc proxime non longo intervallo sequebatur Ancocugio, postremus verò fuit Augustinus. Tubicen autem clare voce enunciabat hos tres propterea capite damnatos ad mortem duci, quod à Tenza defecissent. Gentiles illi duo in supplicio Augustini socii, cum essent animo perculso & abiecto, asperiusq; à lictoribus tractarentur, visi sunt lessus sibi facere. Gemitibus certè & coloris mutatione magnum ex imminente morte se capere dolorem testabantur. At in Augustino idem fuit semper vultus, nihil ab eo toto hoc itinere est factum, quod nō redoleret, qua ipse semper fuit præditus, animi magnitudinē. Hæc porro habitus oris & vultus Augustini à Sociis dissimilitudo, ab iis qui lugubri hoc spectaculo interfuerunt, notata diligenter & observata fuit.

Cum ad supplicii locum, qui est in urbe Meacensi capite damnati appropinquarent,

Christianus à Sociis dedita opera summissus,
quam potuit occultissime, per medios stipa-
tores ad Augustinum non sine difficulta-
tē penetravit, & quæ in mandatis habe-
bat diligenter, quantum temporis locique
patiebatur opportunitas, exposuit: Socios
nimis, ut ipsum convenirent omnem ad-
hibuisse diligentiam, sed à milite, cui man-
daverat Daifusama ne permetteret sociū ullū
cum ipso colloqui, quod maxime discupie-
bant perficere non potuisse. Cæterum cùm
ad vivendi petvenisse se videat finem omni
studio conandum, ut quam posset maximū
propter anteactæ vitæ peccata, animo capi-
at dolorem, egit Augustinus per eundem iñ-
ternuncium Sociis gratias, quod sui retinuis-
sent memoriam, quoque præceptum salu-
tare, viamque, qua in cælum itur, tam op-
portune sibi ostenderent, iussitque ipsis re-
nunciari se damnū hoc, quod fecerat ob né-
gatam sibi facultatem expiandi peccata per
sacramentum pœnitentiæ, compensare pro
virili studuisse nam patrum monitis & con-
siliis obtemperando (eadem enim Christia-
næ disciplinæ præcepta ab ipsis olim accèp-
se meminerat) quod nunc inonerent ut fa-
ceret, se cum in carcere detineretur, explere
conatum. Addidit præterea, proximis die-
bus

bus maximum sibi à Deo immisum de peccatis suis dolorem, cum certa spe consequendæ salutis, ac propterea non sine solatio lætum vita cædere.

Cum procederent captivi, obviam venerunt Bonzii, ut nescio quo superstитioso cultu eos expiarent, aut verius contaminarent. Hi cum barbaris ceremoniis tum se ipsi tum Gibunoscio & Ancocugio nefario scelere fœdarunt, ab Augustino vero sunt voce clara & grandi abire iussi, se cum ipsis cū Christianus esset, habere communitatem & in iis, quæ ad eam, ad quam aspirabat, cælestem viam spectarent Societate nulla cōiungi; Yerūm ipsorum præstigias & fallacias à Dæmonie malo excogitatas ad humani generis perniciem detestari. Quibus dictis, voce canora orationem dominicam recitare cœpit, manu tenens Rosarium. Hacque ratione Bonzii cum dedecore & ignominia repulsam passi recesserunt.

Cùm ad ipsum supplicii locum esset perventum, prodit primarius Bonzius, qui domo sua pedem efferre non solet, nisi cum principibus, viris ex officio adesse cogitur, quibus carnificis manu vita adimitur. Is itaque aliis suæ sectæ hominibus stipatus, postquam pestiferis ritibus Gibunoscio & Anco-

cugio Plutoni devovisset, eisque librum, quem Gentiles sanctum stulte arbitrantur, osculandum dedisset, operam similem Augustino præbere volens, ipsius capiti librum illum qui Numinis instar colebatur, imponeere tentavit, ad quem Augustinus tanquam hominem nullo honore dignum, conversus Christiana cum severitate, absque omni acerbitate, Apage, inquit, Christianus sum, quare mihi cū istis ineptiis nihil est negotii. Ac mox tabellā pictam, cuius frequenti aspectu recreabatur (fuerat hæc tabella Serenissimæ quondam Reginæ Lusitaniæ, Donnæ Catharinæ sororis Caroli V. Imperatoris, in qua conspiciebantur Christi Domini servatoris nostri, & sanctissimæ ipsius matris imagines) utraque manu, non sine honoris erga rem sacram declaratione, ter capiti suo imposuit, Deo creatori, animi sui commendans salutem; ac postea sereno tranquilloque vultu, ubi in cælum oculos aliquandiu defixisset, ad tabellam aspectum retulit, collumque carnifici secundum præbuit, quod ipse trino ictu perfecit, cum Augustinus flexis genibus sanctissima nomina, I E S U S E T M A R I A, inclamaret.

Cadaver in veste serica involutum, ad domicilium nostrum Meacense allatum, cum iis,

iiis, quibus sancta Romana ecclesia utitur, ceremoniis, non sine lachrymis, sepultura affecimus, pro ipsis vero anima omnibus, in quibus socii resident, locis factum est sacro-sanctum Missæ sacrificium. Insuerat Augustinus in serica illa veste, qua postea tectum fuit ipsis cadaver, litteras ad Donnam Iustam coniugem suam & ad filios, quarum partem hic adscribere ab instituto meo non alienum iudicavi. Litteris, inquit, explicari non potest doloris, que ob inopinatum hunc cepi casum, magnitudo, nam lachrymarum vim magnam profudi, angores cruciatusque quos in hac vita mortali sustinere potui maximos sum his diebus perpessus, & nunc patior, adeo ut mihi videar eas scelerum meorum luere penas, quae in purgatorio suscipienda erant. Et cum exploratum habeam, peccata mea in has me adduxisse miserias, a singulari Dei erga me benevolentia profecta existimo, que mihi acciderunt adversa, ac propterea ipsis hoc nomine immortales gratias ago. Ad extremum, quod est maximi momenti, curate ut in posterum omni studio & animi contentione Deo serviatis. In hoc enim mundo cuius res omnes sunt instabiles, nihil reperitur diuturnum. Hactenus ex epistola Augustini, qui tempeste prospexit, ut in uxoris sue

man' veniret. Nā fidum amicū præmonie-
rat, ut cùm corpus sepulbrcō cōdendū esset,
in veste, qua tegebatur, Epistola quereretur.

Hic fuit finis & mors Augustini, qui na-
tura vir fuit excelsus, altus, & fortis, reique
militaris scientissimus, unde factum, ut in eā
honoris & dignitatis ascenderit sedem, ut
inter Scumi pceres numeraretur, magnosq;
eidem Taicosama habuerit honores, cuius
opera in maximis rebus erat usus, nam eum
cognoscet in omnibus vitæ partibus
honestum atque integrum, tum plenum of-
ficii, omniū virtutū, & in primis fidei conser-
vanda studiosum. Fuit præterea vir singulari
clementia & misericordia, pauperū fautor
summus & adiutor, quorū miseras sua libe-
ralitate s̄æpiissime levavit. Et cùm apud No-
bilitatē Iapponiēsem inveterarit perniciosus
ille Rēpublicæ mos, ut herus quacunq; de
causa famulos suos impune occidere possit,
noluit Augustinus (tanta enim fuit morū ipsi
mansuetudo ac facilitas) vel ipsis qui morte
erant promeriti vitam eripere. Immo legem
condidit, ne ullus magistratus illorū, in quos
imperiū habuit, hominem quibuscunq; sce-
lerū sordibus turpificatū anteā morte mul-
taret, quam tres virti probi, ad hunc finē iu-
dices constituti, rei causam diligenter perpé-
dissent,

dissent, eumq; morte dignum iudicasſent. Idem ut facerent alii nobiles, qui in sua erant cliētelā summopere cōtendit. Sciebat quippe Christianam Religionē hoc postulare, ut in eiusmodi causis moderatio summa adhiberetur. In iis vero rebus, quæ ad animi salutem pertinent, quamvis gravissimis curis, & maxime bellicis implicatus, singularē omni tempore adhibuit diligētiā, maxime vero (ut paulo ante diximus) cūm suum ē vita hac calamitosa appropinquare discessum certò sciret, cuius rei testes laudabo duos ephebos honoratos Daifusamæ, qui paucis ante Augustini mortē diebus, Christiana susceperāt sacra. Hi cūm secum diligenter perpenderēt, quantum Augustinus provisionem animi & præparationem adhibuisset, ut animam suā à peccatorum sordibus vacuam atq; puram Deo sisteret, optarūt & colla scindi sua, modo exploratū haberent, se virtutibus æque, ac fuit Augustinus paratos instructosque ad mortem perventuros.

In eam ergo spē, non sine causa, sumus ingressi, misericordiæ Deum, qui hac Augustino mentē dedit, ut cōmissa à se peccata valde doleret, damna quæ ob negatā facultatē conveniendi sacerdotē facere est coact⁹, gratiæ suæ cumulum ipsi impariendo abunde

resartsisse: ac nunc in cœlis, laborum in ha-
vita pro Religionis Christianæ propagatio-
ne susceptorum mercedē tribuisse, & pro ho-
noribus incertis & caducis, (quibus Iapponij
Monarchæ de se benemeritos augere solēt)
ad eum evexisse inter cœlites dignitatis gra-
dum, quem mortaliū nemo, non dicam
explicare, sed nec animo complecti poterit.

Augustini mors tragœdiæ finem nō fecit,
Paucis siquidem postea diebus, ipsius filius
& hæres summæ expectationis puer, annos
natus duodecim, post acceptā à Morindono
fidem publicam, in unum ex ipsius Regnis,
quod est Firoscimæ finitimum, cum aliquo
famulis Christianis migravit, at circumven-
tus, et, ut apertius dicam, proditus, quasi in
tuto collocandus, ab eo in quo erat loco cū
honorario puero & famulo uno Ozacam ab-
ductus est, ubi tunc erat Morindono qui in-
nocenti puero caput, quām poterat fieri oc-
cultissime, præcidi iussit, quod cūm Daifusa-
mæ offerretur, tantum abest ipsum hoc ad-
misso munus, ut verbis acerbis sibi vehe-
hementer displicere tā scelēstū ac nefariū fa-
cinus sit testatus, eiusque autores, pœnam
sceleris immanitati debitam perpeti debere.
Quo responso facinorosi, qui munus attule-
rant, perterriti, orationis suæ filum muta-
runt

C O M M V T A T I O

runt, dicentes Morindono in suis terris deprehendisse puerum, & ex fuga, in quam se coniecerat captum duxisse Ozacā, ut vivum ipsius excelsitati sisteret. Cum vero sibi ventrem scidisset, caput exhibendum principi suo iudicasse. Fuit ergo tunc temporis Dafusamæ persuasum; puerū sibi manus attulisse. Quare nullas amplius minas in crudeles illos innocentis pueri carnifices iactare perrexit. Ceterum tēporis progressus veridicam mortis causā patefecit. Et sane principe viro, cuiusmodi est Morindōno, rem plane indignam judicarunt omnes ad quos sceleris notitia pervenit, summa innocētia & integritate puerū, post datā fidē publicā, vita expellere.

Quod nos in hoc gravissimo casu consolatur, est optima, quā in ipso fuisse novimus, indoles, ac diligens ad mortem præparatio, ut ex sermone cognovimus, quem cum socio sacris non initiato paulo antequam moreretur habuit. Profectus erat socius Firoscima ad locū in quo captivus detinebatur, ut eum inviseret, cum autem suspicatur, non in locum tuitionem, ut homines versuti & callidi passim prædicabant, verum ad certissimam mortem eū abduci ab Administris & satellitibus Mirandono cœpit ei animos addere, consolationemq; adhibere. At puer animo libero,

libero, & maiore, quā postulabat ipsius puerilis ætas, consolatorem est adhortatus suū, ne sua de causa solicitudine afficeretur, se namque bene de clementia divina sperare, mortemque non timere; maximè cum peccati sordes paucis antea diebus pœnitentiæ sacramento eluisset: seque maximè optare in terris mortem patienter subire, ut parentis sui, quem in cælo esse sibi persuadebat, in æterna gloria contubernalis fieret.

Hæc sunt quæ hoc tempore cùm de Societate nostra, tū de universis Christianis, qui in Lapponia sunt scribenda occurrunt. Reliquū est ut R. P. V. nobis suam sanctam imperatiatur benedictionem; ipsius porro sanctis sacrificiis & orationibus nos omnes commendatos cupimus. Nangasachi, X X V. Februarii C I C. I C. C I.

R. P. V.

Indignus in Christo filius

Valentinus Carvaglio,

